

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Monitor Wind op Land 2017

Vijfde editie, 31 maart 2018

Door RVO in opdracht van het Kernteam Wind op Land

Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen

Versie: Definitief
Datum: 31/03/2018

Deze 5^e editie van de Monitor Wind op Land biedt de meest actuele inzichten op peildatum 31/12/2017 en vervangt daarmee alle voorgaande edities.

Inhoud

Inleiding	3
Conclusie en samenvatting RVO	4
Stand van zaken in Nederland eind 2017	5
<u>Stand van zaken in de provincies eind 2017</u>	
Flevoland	13
Groningen	17
Zuid-Holland	20
Noord-Holland	28
Zeeland	33
Fryslân/Friesland	36
Noord-Brabant	40
Drenthe	44
Gelderland	48
Limburg	53
Overijssel	57
Utrecht	61
Verantwoording	64
Bijlagen	
Bijlage: Procesfasen	68
Bijlage: Het Spoorboekje Rijk-IPO/provincies	69
Bijlage: Toelichting bij het Afwegingskader	70
Colofon	73

Inleiding

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voert in opdracht van het Kernteam Wind op Land (kernteam) jaarlijks de Monitor Wind op Land uit. In dit kernteam is een brede groep markt- en overheidspartijen¹ vertegenwoordigd die zich gezamenlijk inzetten voor de doelstelling uit het Energieakkoord om in 2020 minimaal 6.000 MW opgesteld vermogen aan windenergie op land operationeel te hebben. Eenmaal per jaar rapporteert RVO aan het kernteam over de voortgang en knelpunten in de planning voor de realisatie van deze doelstelling voor wind op land. De opzet en werkwijze van deze monitor zijn vooraf afgestemd met het kernteam. Met betrekking tot deze doelstelling zijn begin 2013 afspraken gemaakt tussen Rijk en IPO/provincies², die bestuurlijk zijn uitgewerkt in de volgende drie prestatieafspraken:

Prestatieafpraak 1

De eerste prestatieafpraak is dat, iedere provincie, uiterlijk 30 juni 2014, voor haar deel van de 6.000 MW (provinciale taakstelling), de ruimte planologisch moet hebben vastgelegd in provinciale structuurvisies.

Prestatieafpraak 2

De tweede prestatieafpraak is dat, de provincies en het Rijk zich actief zullen inspannen om de initiatieven voor windenergie die bijdragen aan hun provinciale taakstelling, te ontwikkelen door op tijd te starten met de benodigde mer-procedures, vergunningprocedures, bestemmingsplanprocedures / inpassingsplan procedures en coördinatieregelingen. Dit met het doel uiterlijk op 1 januari 2018 te starten met de bouw van de grootschalige windturbineparken.

Prestatieafpraak 3

De derde prestatieafpraak is dat het Rijk en de provincies de voorwaarden die noodzakelijk zijn voor de ontwikkeling van windparken in de door de provincies aangewezen gebieden regelen. Hiertoe is een kernteam geformeerd van Rijk, provincies en brancheorganisatie dat zich richt op de voortgang van de prestatieafspraken en het oplossen van knelpunten. Onderwerpen die hieronder vallen zijn onder andere een wijziging in de SDE+ om voor windprojecten meer maatwerk te bieden en samen te werken aan draagvlak.

Doel van de monitor

Doel van de monitor is om een zo compleet, nauwkeurig en objectief mogelijk inzicht te geven in de voortgang van de afspraken tussen IPO en Rijk om in 2020 6.000 MW opgesteld vermogen aan windenergie gerealiseerd te hebben.

De monitor laat zien in hoeverre elke provincie ruimte voor ontwikkeling van windenergie planologisch heeft vastgelegd en geeft inzicht in actuele ontwikkelingen rond de toepassing van het ruimtelijke beleid. Daarnaast geeft het een beeld van de voortgang van projecten, de mogelijke knelpunten die optreden, de consequenties en benodigde c.q. getroffen maatregelen.

Het kernteam heeft RVO ook verzocht een inschatting te maken ten aanzien van de (tijdige) haalbaarheid van de provinciale doelstellingen. Op basis van deze inzichten kan het kernteam acties benoemen en in gang zetten om tot oplossingen van grote knelpunten te komen.

Deze rapportage geeft inzicht in de feitelijke stand van zaken op peildatum 31 december 2017 en is ook gericht op het informeren op hoofdlijnen van de leden van de Tweede Kamer over de voortgang van de energiedoelstellingen voor Windenergie op Land.

¹ Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, IPO/provincies, de Nederlandse Windenergie associatie NWEA, De Vereniging van Nederlandse Gemeenten VNG, Netbeheer Nederland, de verenigde Natuur- en Milieuorganisaties (Stichting Natuur & Milieu en provinciale natuur- en milieufederaties), Unie van Waterschappen en RVO.

² Zie de Kamerbrief "Afspraken over wind op land met IPO" (nummer 33400-XII-54, d.d.31 januari 2013).

Conclusie en samenvatting RVO

Conclusie:

Rijk en IPO/provincies hebben een nationale doelstelling van 6.000 MW operationeel vermogen wind op land in 2020. Aan het eind van 2017 stond er in Nederland 3.249 MW operationeel vermogen; dat is goed voor 54% van de landelijke doelstelling. Ten opzichte van 2016 is het operationeel vermogen wind op land met 48 MW afgenomen. Het operationeel vermogen is licht gedaald ten opzichte van 2016. Dit is een tijdelijk effect dat grotendeels het gevolg is van geplande saneringen.

Er resteert in Nederland een opgave van 2.751 MW (Netto) voor de doelstelling 2020, waarvan voor 2.070 MW (75%) de bouw is gestart dan wel in voorbereiding (SDE+ aangevraagd / beschikt). Ten opzichte van 2016 is de totale projectcapaciteit met 229 MW toegenomen. Eind 2017 is in Nederland 867 MW (14,5%) méér projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd voor de doelstelling in 2020.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat circa 5.153 MW operationeel vermogen in 2020 haalbaar is. Over zo'n 71 MW is twijfel (mogelijk / deels haalbaar). De resterende 776 MW, die benodigd is voor de doelstelling, is waarschijnlijk niet operationeel eind 2020.

Met een recordaantal (1.810 MW) aanvragen voor SDE+ in 2017 is wederom een belangrijk stap vooruit gezet. Het aantal MW's waarvan de Bouw in voorbereiding is (SDE+ is aangevraagd/beschikt) steeg daarmee het afgelopen jaar fors. Ook in deze fase liggen echter nog risico's op de loer, zoals vertraging bij netaansluiting, het niet tijdig aanvragen of verkrijgen van een Verklaring van Geen Bezwaar (VvGB) in geval van radarverstoring of een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet c.q. de Natuurbeschermingswet. Waar van toepassing zal alles op alles moeten worden gezet om vertraging te voorkomen.

Voor het overige vermogen in achtereenvolgende procesfasen geldt dat het van alle betrokken partijen nog zeer veel inspanning vergt om knelpunten rond de projecten op te lossen en/of waar mogelijk de benodigde procedures versneld te doorlopen.

De projecten die in deze monitor als niet haalbaar voor de doelstelling 2020 (lichtgrijs) zijn gescoord zijn veelal nog in het voortraject en hebben op de peildatum 31/12/2017 een flinke achterstand op de normplanning van het spoorboekje Rijk-IPO. Tijdige realisatie is daarmee (zeer) onzeker. Een klein deel daarvan, vooral projecten die al verder in procedure zijn, zal de komende jaren mogelijk nog zodanig kunnen versnellen dat tijdige realisatie in zicht komt. En voor de overige projecten in het voortraject geldt nadrukkelijk dat deze projecten waarschijnlijk niet in 2020 operationeel zijn. Een deel zal, met meer of minder vertraging, ná 2020 mogelijk alsnog kunnen worden gerealiseerd.

Bij de ontwikkeling van windprojecten op land speelt een aantal weerbarstige, generieke knelpunten, zoals hoogtebeperking rondom luchthavens, natuur/ecologie, obstakelverlichting, radarverstoring, normstelling en regelgeving voor wind op (primaire) waterkeringen en (bestuurlijk) draagvlak / acceptatie. Dit zijn belemmeringen die in meerdere provincies spelen.

Ten opzichte van de monitor van 2016 is, naar inschatting van RVO, in deze monitor een (lichte) verbetering zichtbaar (+). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het aantal projecten dat tijdig gerealiseerd kan worden met 577 MW gestegen. Het is volgens RVO vooralsnog niet waarschijnlijk dat de volledige nationale doelstelling voor wind op land eind 2020 operationeel is.

Stand van zaken in Nederland eind 2017

Voortgang in procesfasen

Het realiseren van een windproject, van idee tot en met levering aan het elektriciteitsnet, doorloopt diverse planfasen en procedures, die bij elkaar vele jaren kunnen duren. De procesfase geeft een indruk van de voortgang op weg naar realisatie. Het Rijk en IPO/de provincies hebben een Spoorboekje ontwikkeld (zie bijlage), dat een normplanning geeft van de doorlooptijd in het voortraject tot en met realisatie van een project (operationeel). Ook de doorlooptijden van mogelijke coördinatie-regelingen zijn hierin opgenomen. De projecten die moeten voorzien in de resterende opgave voor Nederland bevinden zich in verschillende planfasen. Alle projecten die in gebruik of in voorbereiding van de bouw zijn, hebben een herroepelijke vergunning en een aanvraag voor SDE+ ingediend (nog niet alle aanvragen uit de najaarsronde SDE+ hadden eind 2017 een beschikking).

Geïnstalleerd vermogen en capaciteit in ontwikkeling

De nationale opgave is 6.000 MW windvermogen op land operationeel in 2020. Eind 2017 stond in Nederland 3.249 megawatt (MW) aan operationeel windvermogen opgesteld. Dit is goed voor 54% van de nationale doelstelling.

Ten opzichte van de vorige editie van de Monitor 2016 is het netto operationeel vermogen met 48 MW afgenomen (-1,5%). Hiervoor is een aantal oorzaken aan te wijzen. In 2017 is bijna 90 MW bestaand windvermogen gesaneerd (Windstats). Een belangrijke oorzaak is dat er, vooruitlopend op de aankomende bouw van nieuwe windparken, in een aantal provincies verouderde windparken zijn gesaneerd. Daarnaast worden ook verouderde of overlast gevende turbines verwijderd. Verder is in 2017 het geïnstalleerd windvermogen over 2016 met ca. 30 MW naar beneden bijgesteld, als gevolg van een (administratieve) correctie bij een gehanteerde externe databron. In de vorige monitor is daardoor feitelijk een iets te hoog geïnstalleerd vermogen gerapporteerd, wat de omvang van de ogenschijnlijke krimp verder reduceert.

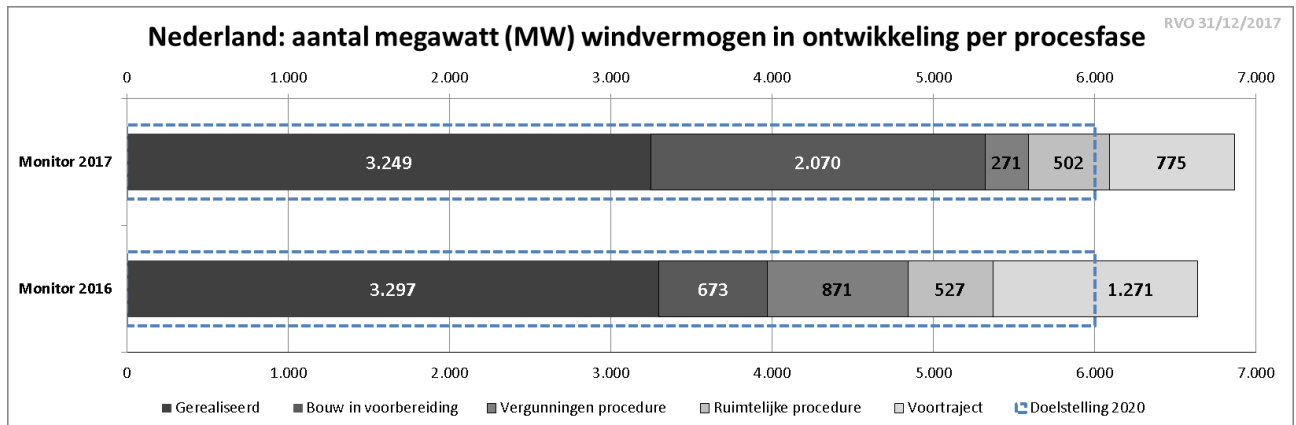
Het geïnstalleerde vermogen samen met alle geplande windparken telt op tot 6.867 MW. Daarmee is de extra geplande projectcapaciteit ten opzichte van de vorige monitor met 228 MW toegenomen tot 867 MW. Dit is zo'n 14,5% méér dan de doelstelling van 6.000 MW.

Circa 335 MW (39%) van deze extra MW's is gepland in Flevoland. Nog eens 199 MW (23%) aan extra capaciteit wordt gepland in Zuid-Holland en in de provincie Groningen is 155 MW (18%) overcapaciteit in de plannen opgenomen. De extra geplande MW's dienen ook om tegenvallers in ontwikkeling van andere projecten binnen de provincie te kunnen opvangen. Deze extra projectcapaciteit bevindt zich echter voor het grootste deel nog in het voortraject, waardoor het onwaarschijnlijk is dat dit nog zal gaan bijdragen aan de doelstelling voor 2020. Ook zullen niet alle extra geplande MW's daadwerkelijk tot ontwikkeling kunnen komen.

Resterende opgave

Eind 2017 resteert voor Nederland een opgave van 2.751 MW (46%) tot aan de nationale doelstelling van 6.000 MW wind op land in 2020.

Figuur 1 laat zien dat, door de geboekte voortgang in 2017 een deel van het geplande projectvermogen in procesfase verder is doorgeschoven ten opzichte van de situatie in 2016. Vooral projecten uit de vergunningen- en ruimtelijke procedure zijn doorgeschoven naar de fase bouw (in voorbereiding).

Figuur 1: Opgesteld en gepland vermogen in Nederland per procesfase (RVO 31/12/2017)

Bouw(in voorbereiding): Van de resterende opgave voor Nederland (2.751 MW) is voor 2.070 MW aan projecten (75%) de bouw gestart dan wel in voorbereiding (SDE+ is toegekend/aangevraagd). Door alle beschikkingen/aanvragen SDE+ in 2017 is het projectvermogen in deze fase enorm toegenomen. Van deze projecten is het (vrijwel, maar niet 100%) zeker dat deze tijdig kunnen worden gerealiseerd om bij te dragen aan de doelstelling voor 2020. Voor enkele grote windprojecten geeft de bij de SDE+ aanvraag afgegeven planning aan dat realisatie van een deel van het park pas na 2020 kan worden afgerond. Het betreft hier projecten waarvoor een (herroepelijke) vergunning is afgegeven, die eventueel nog open staat voor bezwaar en beroep. De ervaring leert dat projecten binnen deze categorie in incidentele gevallen alsnog kunnen stagneren of blokkeren, bijvoorbeeld doordat de vergunning door de Raad van State wordt vernietigd en (zo mogelijk) een deel van de planprocedure moet worden overgedaan. In uitzonderlijke gevallen kan realisatie van het beoogde project in het geheel niet meer mogelijk blijken. Ook liggen in deze fase nog andere risico's op de loer, zoals vertraging bij netaansluiting, het niet tijdig aanvragen/verkrijgen van een Verklaring van Geen Bezwaar (VvGB) in geval van radarverstoring of een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet c.q. de Natuurbeschermingswet. Vanaf het moment dat SDE+ is toegekend hebben partijen niet veel instrumenten meer ter beschikking om procesversnelling te kunnen bewerkstelligen.

In procedure: Het projectvermogen dat nog in procedure is (vergunningen- en ruimtelijke procedure) omvat eind 2017 in totaal 773 MW (28%). Deze fase omvat 92 MW méér projectvermogen dan strikt benodigd voor de nationale doelstelling. Projecten die eind 2017 nog in de vergunningenprocedure zijn, liggen qua planning op een kritisch tijdschema voor 2020. Projecten in de ruimtelijke procedure hebben een ruime achterstand op de normplanning van het Spoorboekje Rijk-IPO. Er is een gedeeld beeld binnen het kernteam dat eigenlijk alleen de gecoördineerde projecten in de vergunningenprocedure, die eind 2017 al beschikten over een ontwerpvergunning, bij voldoende tempo nog een SDE+ aanvraag in de voorjaarsronde van 2018 kunnen indienen. Bij voldoende tempo in de verdere ontwikkeling kunnen deze projecten mogelijk/deels nog meetellen voor de doelstelling 2020. Voor vrijwel al het vermogen dat nu nog in (de ruimtelijke en/of vergunningen) procedure is geldt dat voor realisatie in 2020 het nog te doorlopen traject voortvarend moet worden opgepakt.

Voortraject: Eind 2017 is in totaal nog 775 MW in het voortraject. Als alle eerder genoemde projectvermogen tijdig wordt gerealiseerd is het vermogen in het voortraject strikt genomen niet nodig voor het halen van de nationale doelstelling. De kans dat deze projecten eind 2020 gerealiseerd zijn is volgens RVO erg klein.

Aanvragen SDE+

Het afgelopen jaar is er voor een record aantal MW's windvermogen SDE+ subsidie aangevraagd. In de voorjaarsronde SDE+ 2017 is 630 MW windenergie beschikt en in de najaarsronde is voor nog eens 1.180 MW windenergie subsidie aangevraagd³. Een trend die al langer opvalt, is dat in de aanvragen het gemiddelde vermogen per turbine stijgt. Uiteraard vragen initiatiefnemers altijd SDE+ aan voor een maximaal vermogen op de betreffende locatie. Deze vermogens zijn planologisch dan weliswaar

³ Eind 2017 waren nog niet alle projecten beschikt, die in de najaarsronde 2017 SDE+ hebben aangevraagd.

toegestaan maar worden in de praktijk niet altijd gerealiseerd doordat een turbine met iets minder vermogen in de businesscase van de ontwikkelaar soms gunstiger uitpakt. De subsidie mag altijd naar beneden worden bijgesteld maar verhoging van het subsidiebedrag is nooit mogelijk.

Feiten en cijfers

De monitor omvat in totaal 167 projecten die nog in ontwikkeling zijn. Van 81 projecten is de status Bouw (in voorbereiding); 23 projecten zijn in de vergunningenprocedure; 11 projecten zijn nog in ruimtelijke procedure en 52 projecten zijn nog in het voortraject.

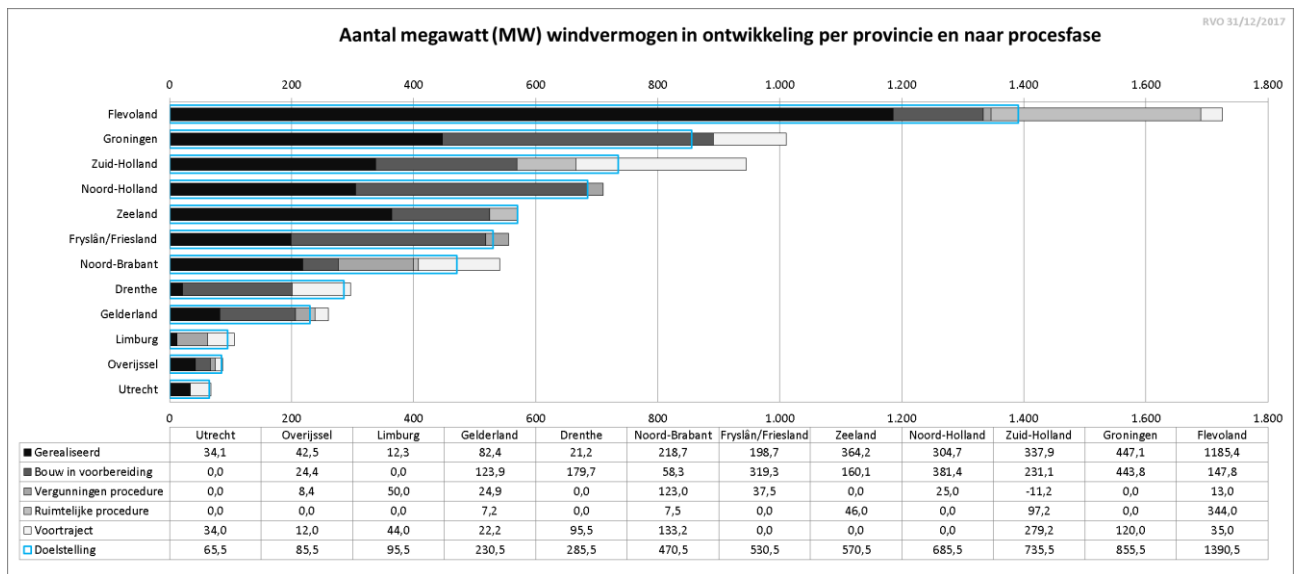
Voor 14 projecten, met een nieuw te bouwen *bruto* vermogen (dus zonder verrekening van sanerings-effecten) van 1.793 MW, loopt een Rijkscoordinatieregeling (RCR). Daarnaast zijn er 16 projecten op basis van een provinciale coördinatieregeling (PCR), met een totaal bruto windvermogen van 428 MW. Voor 26 projecten (467 MW bruto) wordt gemeentelijke coördinatieregeling (GCR) gevoerd.

Geplande sanering en risico op onvoorziene sanering.

Gekoppeld aan de ontwikkeling van 54 lopende windprojecten, met een totaal bruto windvermogen van 1.768 MW, wordt ook de uiteindelijke geplande sanering van 851 MW voorzien, wat naar verwachting een netto toevoeging van 917 MW op het reeds geïnstalleerde windvermogen oplevert. In deze monitor is door de provincies veelal aangegeven hoe zij om gaan met sanering van windturbines (gepland en ongepland).

Het beeld in de provincies per procesfase

Wat betreft de verdeling van de MW's per procesfase varieert het beeld per provincie. In Groningen en Noord-Holland hebben de projecten die bijdragen aan de provinciale doelstelling de planprocedures doorlopen en is SDE+ beschikt/aangevraagd (figuur 2). Alleen negatieve uitspraken in beroepszaken kan het realiseren van de doelstelling nog vertragen of verhinderen. Ook Fryslân/Friesland, Flevoland, Zeeland, Gelderland en Overijssel doen het in dit opzicht relatief goed. In Utrecht, Limburg, Drenthe, Noord-Brabant en Zuid-Holland zijn aanzienlijke delen van de opgave in de provincie nog in het voortraject. Ondanks de soms grote inspanningen, lukt het hier met de betreffende projecten niet om binnen de normplanning van het Spoorboekje Rijk-IPO te komen.

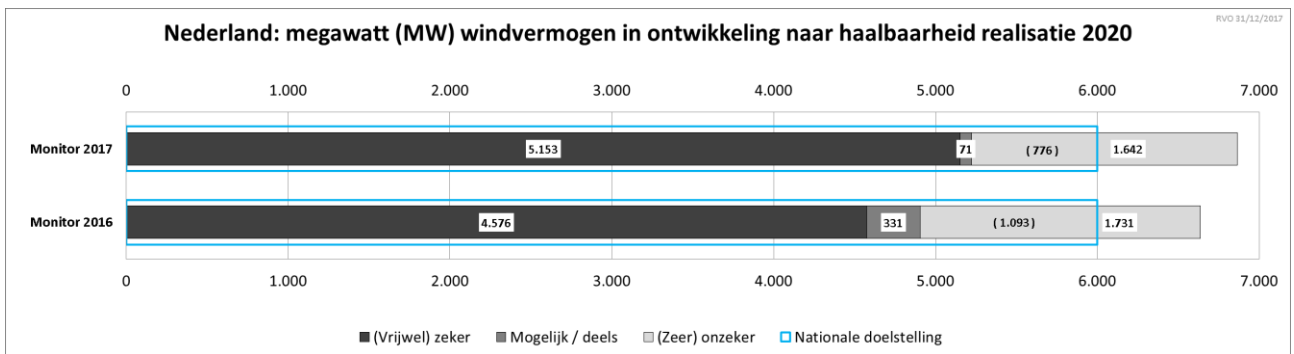
Figuur 2: Aantal MW windvermogen in ontwikkeling per provincie in ontwikkeling en naar procesfase (RVO 31/12/2017)

Haalbaarheid van de opgave

RVO heeft een inschatting gemaakt van de mate van zekerheid dat de windparken in deze monitor in 2020 kunnen zijn gerealiseerd, gegeven de stand van zaken in de projecten eind 2017. Het afwegingskader is daartoe herijkt op de normplanning in het Spoorboekje Rijk-IPO (zie bijlagen)⁴. Bij de afweging of projecten redelijkerwijs productief zijn in 2020 heeft RVO, behalve de procesfase waarin projecten zich bevinden, ook andere projectkenmerken en (potentiële) knelpunten meegewogen. Voor elk project is in deze monitor een "projectstatus" aangegeven, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen projecten die (vrijwel) zeker in 2020 gerealiseerd zijn en projecten waarbij het op dit moment veel minder aannemelijk is dat deze tijdig gerealiseerd kunnen worden. Dit kan zijn omdat de projecten niet op schema van het spoorboekje liggen of omdat er sprake is van (generieke) knelpunten die het project vertragen of blokkeren. De haalbaarheid van de projecten is ingedeeld naar drie categorieën:

:>)	Donkergrijs	(Vrijwel) zeker: naar verwachting gerealiseerd in 2020
:>	Grijs	Mogelijk / deels: kwetsbaar als gevolg van eventuele knelpunten en/of ten aanzien van benodigde doorlooptijd procedures
:>(Lichtgrijs	(Zeer) onzeker / onduidelijk: vraagt veel inspanning ten aanzien van doorlooptijd en/of als gevolg van eventuele knelpunten. Tevens bij gebundelde projecten waar RVO onvoldoende inzicht op projectniveau kan verkrijgen.

Eind 2017 tekent zich een steeds duidelijker beeld af welk deel van het voor de doelstelling benodigde vermogen operationeel kan zijn. Op basis van de gegevens in deze monitor (Figuur 3), concludeert RVO dat het (vrijwel) zeker is dat eind 2020 ongeveer 5.153 MW windvermogen operationeel zal zijn in Nederland. Dit is goed voor bijna 86% van de nationale doelstelling. Voor nog eens 71 MW (ruim 1%) is het aannemelijk dat dit "mogelijk / deels" operationeel is in 2020 maar dat dit deel van de projecten kwetsbaar blijft voor vertraging door knelpunten en/of benodigde doorlooptijd van de procedures. Voor de minimaal resterende 13% (776 MW) geldt dat het van alle betrokken partijen in de projecten nog (zeer) veel inspanning vraagt om knelpunten op te lossen en/of versnelling in de benodigde procedures te realiseren.

Figuur 3: Inschatting haalbaarheid realisatie in 2020 van de in ontwikkeling zijnde projecten (RVO 31/12/2017)

Het onderscheid tussen projecten die "(vrijwel) zeker" tijdig gerealiseerd kunnen worden (donkergrijs) en projecten waarvan dat "(zeer) onzeker / onduidelijk" is (lichtgrijs) wordt scherper naarmate de resterende realisatietijd korter wordt. Figuur 3 hierboven laat zien dat de categorie projecten waarvan het (vrijwel) zeker is dat deze in 2020 operationeel zullen zijn (donkergrijs), ten opzichte van de

⁴ Het spoorboekje Rijk-IPO stelt een periode van 3 jaar vanaf contracting / procurement tot en met operationalisatie. Binnen deze periode moet in principe ook de netinpassing worden geregeld, mits hiervoor tijdig opdracht wordt verleend aan de netbeheerder. Voor veel projecten heeft RVO, via informatie van de initiatiefnemers zicht op knelpunten rond netinpassing en is deze informatie betrokken in de afweging rondom haalbaarheid van de doelstelling. Vanaf 2018 zal Netbeheer NL weer structureel vertegenwoordigd worden in het kernteam, wat kan bijdragen aan completering van het beeld vanuit het perspectief van de netbeheerders.

Monitor 2016, met 577 MW is toegenomen. Daarbij bestaat nog steeds het risico dat in de periode tussen beschikking van SDE+ en ingebruikstelling van het windpark, alsnog vertraging kan optreden door gevoerde bezwaarprocedures of dat (nieuwe) knelpunten zich manifesteren, waardoor het vermogen niet tijdig operationeel is om te kunnen meetellen voor de doelstelling. Ten opzichte van de totale doelstelling is het minimaal benodigde deel van de *resterende opgave*, waarvan tijdige haalbaarheid door RVO als het meest kritisch wordt beoordeeld (lichtgrijs), afgenomen van 1.093 MW (ruim 18%) in 2016 naar 776 MW (bijna 13%) in 2017.

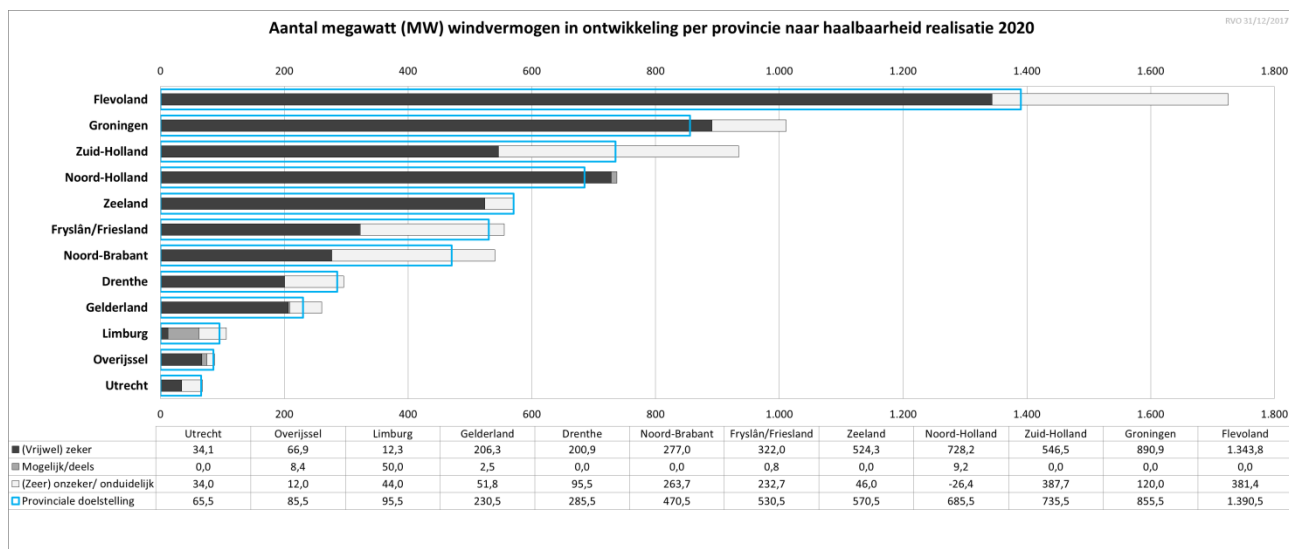
Bij de ontwikkeling van windprojecten op land speelt een aantal weerbarstige, generieke knelpunten, zoals hoogtebeperking rondom luchthavens, obstakelverlichting, radarverstoring, normstelling en regelgeving voor wind op (primaire) waterkeringen en (bestuurlijk) draagvlak/acceptatie. Dit zijn belemmeringen die in meerdere provincies spelen. Binnen het kernteam wind op land is in 2017 een actieplan opgesteld waarin alle betrokken partijen afspraken hebben gemaakt om deze knelpunten aan te pakken.

Beeld in de provincies, naar haalbaarheid

Ook ten aanzien van tijdige haalbaarheid van de doelstelling geldt dat het beeld per provincie verschilt (Figuur 4). Voor Nederland als geheel geldt dat het voor 5.153 MW (bijna 86%) van de minimaal benodigde opgave naar verwachting (Vrijwel) zeker tijdig kan worden gerealiseerd (donkergrijs).

Eind 2017 is het beeld dat in de provincies Groningen en Noord-Holland naar verwachting de volledige ($\geq 100\%$) doelstelling tijdig zal zijn gerealiseerd.

Dit geldt voor 97% van de opgave in Flevoland (1.344 MW). In Zeeland is dit 92% (524 MW) en in Gelderland 90% (206 MW). Overijssel (67 MW), Zuid-Holland (547 MW) en Drenthe (201 MW) scoren op dit vlak tussen de 80% en 70%. Voor Fryslân/Friesland (322 MW), Noord-Brabant (277 MW) en Utrecht (34 MW) wordt tijdige realisatie verwacht voor ongeveer 60% tot 50% van de doelstelling in de provincie. Voor Limburg is dit 13% (12 MW). De resterende MW's in de provincies beoordeelt RVO als "mogelijk / deels" (grijs) of "(zeer) onzeker" (lichtgrijs) wat betreft haalbaarheid "operationeel in 2020".

Figuur 4: Inschatting haalbaarheid realisatie in 2020 van de in ontwikkeling zijnde projecten per provincie (RVO 31/12/2017)

Doorontwikkeling tot 2023

Het is belangrijk om te benadrukken dat met deze monitor sec wordt gekeken naar het operationeel kunnen hebben van projecten eind 2020. De projecten die als lichtgrijs zijn gescoord zijn veelal nog in het voortraject en hebben op de peildatum 31/12/2017 een flinke achterstand op de normplanning van het spoorboekje Rijk-IPO. In deze monitor omvat dat deel 1.642 MW, waarvan minimaal 776 MW nodig is voor de nationale doelstelling. Een klein deel daarvan zal de komende jaren mogelijk nog zodanig kunnen versnellen dat tijdige realisatie in zicht komt. En voor de overige projecten in het voortraject geldt nadrukkelijk dat deze projecten waarschijnlijk niet in 2020 zijn gerealiseerd. Een deel zal, met meer of minder vertraging, na 2020 mogelijk alsnog kunnen worden gerealiseerd.

Trends en ontwikkelingen

Hieronder staat een overzicht van trends en ontwikkelingen die RVO ziet in de sector. Dit kunnen trends zijn die op zich zelf staan of ontwikkelingen die op elkaar inwerken.

Stijgend vermogen turbines

Als gevolg van innovaties worden windturbines steeds hoger en krijgen ze een groter vermogen. In de SDE+ aanvragen die windparken doen is dit effect heel duidelijk zichtbaar. Meer vermogen per gerealiseerd windpark heeft een positief effect op de doelstelling wind op land. Ook de energieproductie (PJ) van windturbines stijgt hierdoor sterk.

Opkomst van de kleine windturbines (tot circa 15 meter)

Met name op agrarisch bedrijfsniveau in de provincie Groningen is een sterke opkomst van de kleine windturbine te zien. Deze turbine (ca. 15 meter hoog) levert genoeg energie op voor een agrarisch bedrijf en heeft weinig impact op het landschap. De provincie Groningen heeft dit planologisch mogelijk gemaakt. Gezien het beperkte vermogen van deze turbines, hebben ze voor de doelstelling wind op land geen noemenswaardige bijdrage. Sommige partijen stellen dat dergelijk windturbines een positief effect kunnen hebben op het maatschappelijk draagvlak voor windenergie. Net als zonnepanelen op (agrarische) bebouwing leveren deze kleine turbines een wezenlijke bijdrage aan de eigen energiebehoefte van (agrarische) ondernemingen. Anderen wijzen er op dat dergelijke mini-windturbines de aandacht afleiden van de te maken noodzakelijke keuzes binnen het kader van de nog veel grotere opgave van de energietransitie; het moet niet kleiner maar juist grootschaliger.

Lagere kostprijs windturbines (tot circa 1 MW)

De kostprijs van windturbines blijft dalen. Dit heeft een positief effect op de haalbaarheid van windprojecten. Tegelijk met deze kostprijzdaling daalt ook de SDE. Bij kleinere windturbines kan zo een probleem met de businesscase ontstaan. Deze kleinere turbines komen er in de SDE rekensystematiek relatief ongunstig uit, aangezien de SDE+ aanstuurt op de meest efficiënte manier van opwekking. In de praktijk betekent dit grotere turbines met meer vermogen. Vanuit het perspectief van innovatie en energietransitie is dat positief aangezien zodoende meer vermogen per hectare kan worden geplaatst. Vanuit het perspectief van maatschappelijk draagvlak en locaties waar sprake is van restrictief windbeleid, zoals hoogtebeperkingen, kan dit beperkend werken.

SDE+

De vergoedingen in de SDE+ houden geen rekening met de (beleids)trend van sanering en opschaling, zoals deze wordt toegepast in onder meer Noord-Holland en Flevoland. Omwille van de beoogde toename van het vermogen en versterking van de landschappelijke waarden dienen soms parken vervroegd te worden afgeschreven. De kosten die hiermee gepaard gaan zijn soms aanzienlijk en drukken de haalbaarheid businesscase van deze projecten.

De MEP-subsidie die indertijd is verstrekt voorzorg in een deelvergoeding voor toekomstige sanering. In de praktijk zijn de gelden hier mogelijk door initiatiefnemers niet voor gereserveerd.

De openingsdata van de SDE-rondes hebben een relatie met de planning van de Statenvergaderingen, die veelal in januari wordt gemaakt. Door de openstelling van de SDE-rondes tijdig te communiceren, kunnen partijen (initiatiefnemers en bevoegde gezagen) de vaststellingsprocedures en afgifte van vergunningen (nog) beter afstemmen op SDE-trajecten.

Innovatie

Turbines worden steeds vaker uitgerust met techniek om de performance te verbeteren of om negatieve effecten te voorkomen. Denk aan toepassing van Lidar, bat-detectors, vogelradar en nieuwe technieken voor obstakelverlichting. Die innovatie kan bijdragen aan een grotere acceptatie van windenergie, maar kan soms ook leiden tot extra kosten voor initiatiefnemers.

Combinatie wind en zon

Dat combinatie van wind en zonne-energie synergievoordelen (ruimtegebruik, energieprofielen, gedeelde infrastructuur) geeft is al langer bekend. Initiatiefnemers van windprojecten zoeken ook steeds nadrukkelijker de combinatie met zonprojecten. De Regionale Energie Strategieën (RES) die nu worden ontwikkeld kunnen deze trend verder versterken en verbreden naar meerdere energietechnieken. Door de verbinding met ambities in lokaal energie- en klimaatbeleid van gemeenten ligt de horizon voor plannen doorgaans verder dan 2020 (2030 – 2050).

Groei en professionalisering energiecoöperaties

De ontwikkeling van energiecoöperaties lijkt vooralsnog geen grenzen te kennen. In een aantal gemeenten, waar tot voor kort windprojecten maar moeilijk van de grond kwamen, helpt de oprichting/samenwerking met energiecoöperaties om deze initiatieven op gang te brengen. Belangenorganisatie ODE Decentraal professionaliseert in hoog tempo de organisatie en dienstverlening om deze ontwikkeling zo goed mogelijk te kunnen faciliteren. Op diverse plekken worden financieringsarrangementen aangeboden, zoals het revolverende fonds in de provincie Gelderland, om coöperaties te helpen de hoge risico's in het voortraject af te dekken.

Opschaling in de keten

Het aantal grote spelers in de windsector neemt toe, ook als gevolg van wind op zee. Energiebedrijven (Eneco) nemen windparkontwikkelaars over (de Wolff) en kleinere windturbinefabrikanten (Lagerwey) worden overgenomen door grotere (Enercon) waardoor kapitaal krachtiger en sterkere bedrijven ontstaan.

Gemeenteraadsverkiezingen

Op 21 maart 2018 vinden de Gemeenteraadsverkiezingen plaats. In diverse gemeenten, vooral waar al windprojecten lopen of waar projectideeën zijn gelanceerd, kan windenergie een prominent thema zijn in de lokale politieke campagnes. Dat kan soms tot gevolg hebben dat controversiële beslissingen over de verkiezingen heen worden getild. Ook de continuïteit van het eerdere vastgestelde windbeleid is niet altijd geborgd. Nieuwe colleges kunnen spontaan een andere koers gaan varen en de verhoudingen in de Raden kunnen verschuiven. Los van de tijd die nodig is om nieuwe colleges te formeren en operationeel te krijgen, kan dit vertraging voor lopende windprojecten inhouden. Het is raadzaam om nieuwe lokale bestuurders, waar nodig en gevraagd, te voorzien van objectieve informatie over windenergie op land om vertraging te voorkomen.

Stand van zaken in de provincies eind 2017

FLEVOLAND

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Flevoland)

Datum:	31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020:	1.390,5 MW
Capaciteit gereserveerd:	minimaal 1.390,5 MW
Gedeelde visie provincie en gemeenten?	Ja

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Omgevingsplan Flevoland 2006			2/11/2006	
Ontwerp Regioplan Windenergie Zuidelijke en Oostelijk Flevoland	15/9/2015	Zowel in GS als in de Colleges van B&W van de gemeente Zeewolde, Dronten en Lelystad		
Partiele herziening Omgevingsplan Flevoland	15/9/2015		13/7/2016	
Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland	15/9/2015		13/7/2016	Hieraan voorafgaand is het Regioplan ook door de gemeenteraden van Dronten, Lelystad en Zeewolde vastgesteld.
Hoofdstuk 5 van de verordening voor de fysieke leefomgeving			13/12/2017	Juridische verankering van het recente windenergiebeleid

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

Het Regioplan (provinciale én intergemeentelijke structuurvisie) Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland is in 2016 vastgesteld. In dit Regioplan staan onder andere ruimtelijke kaders, regels voor participatie en een ontwikkelingsstrategie. De gezamenlijke overheden hebben in dat kader de partijen in de onderscheiden vier projectgebieden gevraagd tot samenwerking te komen en als één initiatiefnemer met een projectplan te komen dat ziet op de sanering van de bestaande en de bouw van nieuwe windparken in het betreffende projectgebied, passend binnen de kaders van het Regioplan. Deze bottom-up benadering, waarbij de overheid kaders stelt en perspectief biedt, zorgt ervoor dat draagvlak voor en participatie bij de nieuwe windparken gewaarborgd zijn. In 2017 is de planvorming voor twee van de vier aangewezen projectgebieden ver gevorderd. Het Rijksinpassingsplan voor Windpark Zeewolde is in augustus vastgesteld en in het najaar van 2017 is het voorkeursalternatief voor windplan Blauw bepaald en vertaald naar een voorontwerp-inpassingsplan. Voor projectgebied Oost is een intentieovereenkomst ondertekend als formele start van de Rijkscoördinatieprocedure. Ook is het windenergiebeleid uit de structuurvisie juridisch vertaald naar de provinciale verordening voor de leefomgeving zodat de beleidsuitgangspunten ook van toepassing zijn op bestemmingsplannen die in de provincie worden opgesteld.

In de onderstaande tabel is aangegeven dat met realisatie van de projecten in de projectgebieden Zuid en Noord ruim aan de doelstelling wordt voldaan, echter volledige realisatie van deze windparken schiet over 31-12-2020 heen.

Van een autonome krimp van het aantal MW's door het verwijderen van onrendabele oude windturbines is in de provincie geen sprake omdat met het regioplanbeleid van opschalen en saneren bestaande windturbine-eigenaren hun bestaande windturbine juist laten draaien om te zijner tijd te kunnen betrekken bij het project van opschalen en saneren in het betreffende projectgebied. Het regioplanbeleid is daarmee een effectief instrument tegen autonome krimp.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Flevoland														
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen					Verschil t.o.v. doelstelling	
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject			
	Zeewolde	Windpark Zeewolde, fase 1 (t/m 31-12-2020)	RCR			175,0	25,2	149,8						
	Dronten	Overijsselsetocht /samen voor de wind				14,7	12,6	2,1						
	Dronten	De Windstroom (Ansjovistocht)				13,8	10,8	3,0						
	Dronten	Wisenttocht/EWI Windpark				12,0	12,0	0,0						
	Lelystad	Testsite Lelystad positie 6				3,5	0,0	3,5						
	Zeewolde	Windpark Zeewolde, fase 2 (na 31-12-2020)	RCR			173,2	183,8	-10,6						
	Almere	Windpark Jaap Rodenburg 2 (incl. Almeerse Wind)				30,0	17,0		13,0					
	Dronten	Windplan Groen (Uitwerking Regioplan Deelgebied Oost)	RCR			329,0	129,0			200,0				
	Dronten	Windplan Blauw (noord)	RCR			244,0	100,0			144,0				
	Dronten	Windplan West (Uitwerking Regioplan Deelgebied West, Bruin)				130,0	95,0					35,0		
Totaal:						1.390,5	1.185,4	1.125,2	585,4	147,8	13,0	344,0	35,0	+334,7

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
Alle windparken in Flevoland	Obstakelverlichting is een knelpunt in het draagvlak en wordt, nu het windpark NOP is afgebouwd en andere projecten in voorbereiding worden genomen, een steeds groter knelpunt.	Inmiddels heeft lenM in 2016 een richtlijn bekend gemaakt die de hinder nog onvoldoende beperkt. Verdere aanpassing van deze richtlijn zou bijdragen aan meer draagvlak voor windenergie en de projecten in Flevoland.
	Verschil tussen de hoogte en socialisering van grondretributie van het RVB en de specifieke marktconforme grondprijzen voor windenergie in Flevoland, rekening houdend met het beleid van opschalen en saneren en participeren	Uit het Regioplanproces blijkt dat het gebied een lagere grondvergoeding wil hanteren dan het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en deze grondvergoeding eerlijker wil verdelen (socialiseren) tussen eigenaar, eventuele pachter en omgeving. Voor windpark Zeewolde is dit knelpunt eind 2017 opgelost, bij de andere windparken nog niet.
Windpark Zeewolde, fase 1 en 2	Realisatie van zo'n groot windpark binnen 4 jaar na SDE+ beschikingsdatum is een moeilijke opgave. Temeer omdat grote investeringen pas kunnen worden gedaan als alle belangrijke vergunningen onherroepelijk zijn.	-

Vervolg tabel op volgende pagina

Vervolg tabel op vorige pagina

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
	Gedoogbeschikking wordt ook als voorwaarde geaccepteerd bij de SDE aanvraag. Echter de proceduretijd om een dergelijke gedoogbeschikking te verkrijgen is lang waardoor deze "oplossing" slechts een beperkte oplossing is.	Ook "aanvraag gedoogbeschikking" accepteren als grondverklaring bij de SDE.
	Bij de boordeling in okt. 2017 is voor 4 turbines de SDE+ aanvraag afgewezen. Waarschijnlijk volgt een nieuwe aanvraag in 2018.	SDE+ aanvragen in 2018.
Windplan Blauw	De vaargeul doorkruist de buitendijkse geplande turbines.	Afstemming RWS en provincie/ontwikkelaars.
	Krappe planning voor aanvraag SDE+ najaarsronde 2018.	Tijdig vaststellen van het inpassingsplan.
	Overeenstemming bereiken tussen provincie en ontwikkelaars over het volledige deel van de saneringsopgave.	Mediation, omgevingsmanagement en dwingend instrumentarium als uiterst redmiddel.
Windplan Groen	Toekomstige SDE+ vergoeding in bepaalde delen van WP Groen zijn relatief ongunstig agv "keuzes" op de SDE windkaart. Hierdoor slechtere haalbaarheid businesscase in bepaalde delen in WP Groen.	De windkaart bij de SDE-regeling verder detailleren.
	Agv de geplande laagvliegroutes in Flevoland zijn bepaalde geplande zones in Windplan Groen niet mogelijk.	Mogelijkheden onderzoeken voor alternatieve zones in deelgebied Groen, en afweging maken over het belang van de General Aviation sector voor de luchthaven.
	Onduidelijkheid over hoogtebeperking (CTR) door nieuwe luchthaven Lelystad.	Duidelijkheid verschaffen hierover.
Windplan Groen en Windplan Blauw	Uit de elandproef radar blijkt dat enkele geplande turbines van het toekomstige Windplan verstoring geven op de defensieradar van Nieuw Millingen. De geplande verplaatsing van deze radarpost naar Herwijnen lost dit probleem op, echter heeft vertraging opgelopen waardoor dit knelpunt vooralsnog blijft bestaan.	Verplaatsen van defensie radarpost van Nieuw Millingen naar Herwijnen. Gezien het grote belang van zowel defensie als van de duurzame energie in Flevoland proberen de vertraging in de verplaatsing zo veel mogelijk te beperken.
Windplan West	Onduidelijkheid over hoogtebeperking (CTR) door nieuwe luchthaven Lelystad.	Duidelijkheid verschaffen door LVNL.
	Zware saneringsopgave i.r.t. relatief grote bestaande turbines en weinig ontwikkelruimte.	Voldoende ontwikkelruimte voor extra wind-opbrengst bij geplande locaties.
Windpark Jaap Rodenburg 2 (incl. Almeerse Wind)	Zie ook windplan groen en blauw. Verplaatsing van de defensie radarpost naar Herwijnen lost ook hier het verstoringsprobleem op.	Verplaatsen van defensie radarpost van Nieuw Millingen naar Herwijnen.

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	1.185,4 MW	85,2%	85,2%
Bouw (in voorbereiding)	147,8 MW	10,6%	95,9%
Vergunningen procedure	13,0 MW	0,9%	96,8%
Ruimtelijke procedure	344,0 MW	24,7%	121,6%
Voortraject	35,0 MW	2,5%	124,1%
Totaal	1.725,2 MW	124,1%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	1.343,8 MW	96,6%	96,6%
	0,0 MW	0,0%	96,6%
	381,4 MW*	27,4%	124,1%
Totaal	1.725,2 MW	124,1%	

*Waarvan 46,7 MW nodig voor de doelstelling en 334,7 MW overcapaciteit.

Conclusie:

De provincie Flevoland heeft een doelstelling van 1.390,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in Flevoland 1.185,4 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor ruim 85% van de provinciale doelstelling 2020. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerde vermogen nagenoeg gelijk gebleven.

Er resteert in de provincie Flevoland een opgave van 205,1 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Bij 147,8 MW (10,6 %) hiervan is de bouw gestart dan wel in voorbereiding. De provincie heeft 334,7 MW méér projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd voor de doelstelling in 2020, waardoor het totaal op 124,1% komt. De projectcapaciteit is licht afgenomen ten opzichte van 2016.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 1.343,8 MW operationeel vermogen in 2020 haalbaar is. De resterende 46,7 MW is waarschijnlijk niet tijdig haalbaar voor 2020. De oplossing van de knelpunten in provincie Flevoland vergt inspanningen van alle partijen.

In 2017 is wederom een belangrijk stap gezet in het regioplan. Voor elk deelgebied uit dit herstructureringsplan lopen er windprojecten waarbij het ene project verder is dan het andere. Het RCR-project Windpark Zeewolde heeft in 2017 SDE+ aangevraagd, echter gezien de grote van dit park zal een deel van dit park pas na 2020 worden gerealiseerd. In deze monitor is daarom dit windpark in 2 fasen opgeknipt. Windpark Zeewolde Fase 1 t/m 2020. Windpark Zeewolde Fase 2 na 2020. In de jaren na 2020 zullen naar verwachting andere windparken, zoals Windpark Blauw, Windpark Groen, Windpark West en Windpark Jaap Rodenburg 2 gerealiseerd worden waarmee het opgesteld windvermogen in Flevoland nog verder zal kunnen toenemen. Vooral windpark Blauw en Jaap Rodenburg 2 maakten in 2017 flinke processtappen.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de tijdige haalbaarheid van de opgave in de provincie licht afgenomen (-). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO vooralsnog niet waarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Flevoland tijdig zal worden gerealiseerd.

GRONINGEN

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Groningen)

Datum:	31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020:	855,5 MW
Capaciteit gereserveerd:	936,7 MW
Gedeelde visie provincie en gemeenten?	Gedeeltelijk

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Omgevingsvisie en verordening	19/4/2016	Vastgesteld	1/6/2016	Vastgesteld
Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl	13/12/2016	Vastgesteld ontwerp	1/6/2016	Vastgesteld
Toepassing PCR: geldt voor windpark Oostpolder en Dijkenproject in Eemsmond en Geefsweer in Delfzijl	26/11/2013	Vastgesteld	29/1/2014	Vastgesteld
Beleidskader saneren, opschalen en participatie, gebiedsfonds	26/11/2013	Vastgesteld	29/1/2014	Vastgesteld
Uitbreiding concentratiegebieden	26/11/2013	Vastgesteld	29/1/2014	Vastgesteld

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

Op 12 september 2017 heeft de Provincie Groningen voor vijf windparken de omgevingsvergunningen verleend. In combinatie met de door het Rijk verleende vergunning voor Windpark N33 én de door de gemeente Eemsmond verleende omgevingsvergunning voor Windpark Zuid-Oost is de Provincie Groningen hard op weg om de taakstelling van 855,5 MW opgesteld vermogen op 31 december 2020 te halen. De ambities van de Provincie Groningen reiken echter verder, het doel is om in 2035 60% van de energievraag van de Provincie te betrekken uit duurzaam opgewekte energie. In 2050 moet het percentage op 100% liggen. Deze ambities wil de Provincie in samenspraak met bevolking uitrollen. Draagvlak en een beter verdeling van de lusten en lasten zijn daarbij essentieel. In 2017 heeft de Provincie Groningen daarom een Energiedialoog op gesteld. Verspreid door de provincie zijn er 19 bijeenkomsten geweest waar de provincie in gesprek ging met inwoners en bedrijven over deze duurzame ambities. Uit deze bijeenkomsten is gehaald dat verduurzaming Eerlijk, Efficiënt en Eigen moet zijn om op draagvlak te kunnen rekenen. In 2018 zal een vervolg aan deze verkenning worden gegeven. Het instrument wat de provincie daarbij voor ogen heeft is de maatschappelijke tender.

Door middel van een maatschappelijke tender wil de Provincie Groningen op basis van vooraf gestelde, heldere en transparante spelregels tot een selectie van windprojecten komen. Het idee van een maatschappelijke tender is dat in overleg met de regio vooraf een aantal minimum eisen gesteld worden die moeten leiden tot een maximaal haalbaar maatschappelijk verdienmodel. Zo wil de provincie ervoor zorgen dat de regio zoveel mogelijk voordeel heeft van windenergie. De opzet van de maatschappelijke tender is dus dat er een ondergrens gesteld wordt voor belangrijke zaken als bijvoorbeeld participatie en een bijdrage in een gebiedsfonds. Projecten die aan deze minimum eisen voldoen, nemen het tegen elkaar op. Dit heeft als doel om het project met de meeste meerwaarde te selecteren. Daarbij wil de provincie gaan werken met deelgebieden op basis van verschillende landschapstypen. Deze landschapstypen vormen de basis voor het formuleren van de ruimtelijke kaders waarbinnen initiatieven voor windenergie verder ontwikkeld kunnen worden. In 2018 wil de provincie weer verschillende bijeenkomsten en andere momenten plannen om met inwoners, bedrijven, overheden en belangenorganisaties van gedachten te wisselen. De tweede ronde van de energiedialoog wordt afgesloten met concrete kaders per gebied voor de maatschappelijke tender.

Het Beleidskader in de provincie Groningen stelt dat een ontwikkelaar op elke 30 MW die ontwikkeld wordt binnen een van de drie concentratiegebieden, er elders 1 MW gesaneerd dient te worden. Inmiddels het Provinciale Staten dit beleid geëvalueerd en afgerond en zal er bij nieuwe initiatieven niet meer om saneren en opschalen worden gevraagd. De inschatting is verder dat het risico op krimp in de provincie Groningen zeer beperkt zal zijn. Door het gunstige windklimaat en de huidige mogelijkheden binnen de SDE+ is juist de verwachting dat oudere turbines opgeschaald gaan worden en er MW's bijkomen in plaats van verdwijnen.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Groningen														
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen					Verschil t.o.v. doelstelling	
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject			
	Delfzijl	Delfzijl Zuid uitbreiding	PCR			64,0	0,0	64,0						
	Delfzijl	Delfzijl, Geefsweer	PCR			56,0	3,0	53,0						
	Delfzijl	Delfzijl Midden (Oosterhorn)	GCR			72,0	0,0	72,0						
	Eemshaven	Eemshaven Dijkenproject Zuid-Oost, Oostpolderdijk	PCR			9,9	0,0	9,9						
	Eemshaven	Eemshaven Zuid-Oost	GCR			22,5	0,0	22,5						
	Eemshaven	Eemshaven - WP Oostpolder	PCR			85,0	27,0	58,0						
	Eemshaven	Eemshaven vervanging Helihaven, GSP01 en GSP02				10,0	6,0	4,0						
	Eemshaven	Windpark strekdammen BV				16,8	0,0	16,8						
	Eemshaven	Wintermolen in Eemshaven				3,6	0,0	3,6						
	Veendam	Windpark N33	RCR			140,0	0,0	140,0						
	Eemshaven	Eemshaven West	RCR			120,0	0,0				120,0			
Totaal:						855,5	447,1	599,8	36,0	443,8	0,0	0,0	120,0	+155,4

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
Delfzijl Midden (Oosterhorn), Delfzijl Zuid uitbreiding en Delfzijl, Geefsweer	De netaansluiting capaciteit voor geplande windparken in Delfzijl is beperkt.	In overleg met de netbeheerder (TenneT) bekijken of de benodigde investeringen aan het net naar voren kunnen worden gehaald. Ook rechtstreekse levering aan bedrijven is wellicht een oplossing.
Eemshaven West	Sterke vertraging door geschil over grondposities door de betrokken projectontwikkelaars.	Geschil oplossen.
Windpark N33	Zitting RvS is nog niet gepland.	-

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	447,1 MW	52,3%	52,3%
Bouw (in voorbereiding)	443,8 MW	51,9%	104,1%
Vergunningen procedure	0,0 MW	0,0%	104,1%
Ruimtelijke procedure	0,0 MW	0,0%	104,1%
Voortraject	120,0 MW	14,0%	118,2%
Totaal	1.010,9 MW	118,2%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	890,9 MW*	104,1%	104,1%
	0,0 MW	0,0%	104,1%
	120,0 MW	14,0%	118,2%
Totaal	1.010,9 MW	118,2%	

*De volledige doelstelling en 5,4 MW overcapaciteit.

Conclusie:

De provincie Groningen heeft een doelstelling van 855,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in de provincie 447,1 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor ruim 52% van de provinciale doelstelling 2020. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerd vermogen met 3,0 MW toegenomen.

Er resteert in de provincie een opgave van 408,4 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Van 443,8 MW (51,9%) is de bouw gestart dan wel in voorbereiding. Verder heeft de provincie 125,4 MW méér projectcapaciteit gepland in projecten dan strikt benodigd voor de doelstelling, waardoor het totaal op 118,2% komt.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 890,9 MW operationeel vermogen in 2020 haalbaar is. Daarmee overstijgt Groningen de doelstelling in de provincie met 35,4 MW.

In 2017 is, mede dankzij inzet van de coördinatieregelingen, een flinke versnelling bereikt. Voor al het benodigde projectvermogen is SDE+ aangevraagd c.q. toegekend. Het borgen van tijdige netaansluiting voor de projecten in Delfzijl (samen 189 MW) vraagt nog inzet van alle betrokken partijen op weg naar het operationeel krijgen van deze projecten. Windpark N33 (140 MW) is vooralsnog herroepelijk vastgesteld. Het project RCR Eemshaven-West (met veel knelpunten maar niet nodig voor het realiseren van de doelstelling in de provincie) is nog in het voortraject, waardoor tijdige realisatie van dit project in 2020 niet haalbaar lijkt.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de tijdige haalbaarheid van de opgave in de provincie flink toegenomen (+). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO waarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Groningen tijdig zal worden gerealiseerd.

ZUID-HOLLAND

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Zuid-Holland)

Datum	31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020	735,5 MW
Capaciteit gereserveerd	887,0 MW
Gedeelde visie provincie en gemeenten?	Ja

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM), Verordening Ruimte		Taakstelling windenergie voor Zuid-Holland ruimtelijk vastgelegd	9/7/2014	
Vaststelling Partiele herziening Visie Ruimte en Mobiliteit Windenergie		17 nieuwe locaties windenergie in regio Rotterdam ruimtelijk vastgelegd (als onderdeel van provinciale taakstelling)	20/12/2017	

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

De opgave van 735,5 MW is opgenomen in de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM), de locaties windenergie zijn opgenomen in de Verordening Ruimte en de uitvoeringsstrategie is opgenomen in het Programma Ruimte (juli 2014). De provincie streeft naar maximale invulling van de vastgestelde locaties windenergie. Gelet op de afspraken met het Rijk, ziet de provincie toe op de voortgang. De provincie heeft de afgelopen jaren convenanten afgesloten voor realisatie van locaties windenergie op Goeree Overflakkee (225 MW), in de Haven Rotterdam (300 MW) en in de Stadsregio Rotterdam (150 MW).

Voor de Stadsregio is in 2015 gebleken dat niet alle in het convenant opgenomen locaties realiseerbaar zijn en heeft de provincie een PlanMER laten opstellen voor 47 alternatieve locaties voor windenergie. Na een langdurig en zorgvuldig proces met de betrokken gemeenten en andere betrokken stakeholders (waterschappen, natuur- en milieufederatie en andere maatschappelijke organisaties) heeft de provincie 17 nieuwe windlocaties met een gezamenlijk vermogen van circa 140 MW opgenomen in haar structuurvisie (Verordening Ruimte). De aangewezen locaties zijn grotendeels gebaseerd op een Handreiking van de gemeenten. De betreffende locaties zijn op 20 december 2017, middels de Partiele herziening VRM windenergie, door Provinciale Staten aangewezen.

Om de realisatie van de nieuwe locaties in de Stadsregio Rotterdam te versnellen wordt een team ingesteld die gemeenten in de Stadsregio Rotterdam op verschillende aspecten gaat helpen bij de realisatie. Hiermee worden individuele gemeenten ondersteund en gefaciliteerd in hun opgave windenergie. Door elkaar te helpen, kennis te delen, denkkracht te bundelen, samen aanpakken te ontwikkelen en elkaar scherp te houden lijkt het mogelijk de voortgang te behouden en de opgave te realiseren. Natuur- en milieufederatie, REScoop, Gemeente Rotterdam, Gemeente Nissewaard en Provincie Zuid-Holland maken deel uit van dit team. Daarnaast maakt het team gebruik van de expertise van overige convenantspartijen zoals Havenbedrijf Rotterdam, NWEA, DCMR, RVO en bijvoorbeeld de NLVOW.

Naast de hiervoor genoemde convenanten heeft de provincie overeenkomsten afgesloten met verschillende gemeenten die willen meewerken aan de realisatie van de locaties windenergie en die zelf de ruimtelijke inpassing en vergunningverlening van de locaties willen regelen. De provincie maakt in dat geval geen gebruik van de bevoegdheid tot coördinatie en besluitvorming betreffende de omgevingsvergunning en eventueel andere benodigde vergunningen waarvoor zij de bevoegdheden heeft op basis van de Elektriciteitswet. Wel ziet zij toe op de afgesproken planningen en deadlines. Voor het grote deel van de nieuwe locaties in de Stadsregio Rotterdam zullen eind 2017 en begin 2018 overeenkomsten gesloten worden.

Met een aantal gemeenten vindt bestuurlijk overleg plaats en zijn afspraken en realisatietermijnen geactualiseerd. Het grootste deel van de taakstelling zal, conform de huidige prognose, in 2020 afgerond kunnen worden. Het resterende deel zal in 2021 en 2022 worden gerealiseerd. De provincie is zich bewust van het belang van een tijdige afronding van de afgesproken opgave en stuurt actief op een voortvarende realisatie bij alle locaties uit de VRM.

Provincie Zuid-Holland hanteert de volgende prognose voor de realisatie van het opgesteld vermogen (inclusief saneringen):

1-1-2017	360 MW
1-1-2018	350 MW
1-1-2019	330 MW
1-1-2020	440 MW
1-1-2021	510 MW
1-1-2022	720 MW
1-1-2023	810 MW

Op diverse locaties in de provincie worden windturbines gesaneerd. In de meeste gevallen is dit voorzien. Er is dan sprake van opschaling of herstructurering van bestaande opstellingen. Ook moeten turbines in het Havengebied worden verwijderd in verband met het Besluit Externe Veiligheid Buisleidingen (havenconvenant). Deze krimpsituaties zijn in beeld en hiermee wordt rekening gehouden bij het behalen van de provinciale doelstelling voor wind op land.

Om vervanging van bestaande opstellingen te vereenvoudigen wordt in de VRM (Wijziging VRM 2018) de maximale ashoogte bij vervanging losgelaten.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Zuid-Holland												
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen				Verschil t.o.v. doelstelling
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject	
	Dordrecht	DR Duivelseiland				2,3	0,0		2,3			
	Dordrecht	DR Dordtse Kil III, IV Krabbepolder				8,5	0,0				8,5	
	Zwijndrecht	DR Groote Lindt				6,0	0,0				6,0	
	Papendrecht	DR Oosteinde				3,0	0,0				3,0	
	Goeree-Overflakkee	GO Haringvliet				19,8	0,0	19,8				
	Goeree-Overflakkee	GO Windpark Blaakweg				12,0	0,0	12,0				
	Goeree-Overflakkee	GO Windpark Suyderlandt				11,7	0,0	11,7				
	Goeree-Overflakkee	GO WP Oost Flakkee / Anna Wilhelminapolder				32,0	0,0	32,0				
	Goeree-Overflakkee	GO Noordrand -Kroningswind				60,0	0,0			60,0		
	Rotterdam	HC Windpark Sif Maasvlakte				7,4	0,0	7,4				
	Rotterdam	HC WP Slufterdam (Nuon + Padus)				46,8	12,0	34,8				
	Rotterdam	HC Locatie BP (Nerefco)				0,0	22,5	-22,5				
	Rotterdam	HC Landtong Rozenburg I (repowering)				27,0	15,0			12,0		
	Rotterdam	HC Maasvlakte II Harde zeewering				44,0	0,0				44,0	
	Rotterdam	HC Maasvlakte II Zachte zeewering				64,0	0,0				64,0	
	Westland	HL A20-locatie				6,7	0,0				6,7	
	Binnenmaas	HW WP Oude Maas	GCR			20,0	0,0	20,0				
	Cromstrijen	HW Hogezeandse polder				30,6	0,0	30,6				
	Cromstrijen	HW Westerse polder				18,0	3,5	14,5				
	Korendijk	HW WP Spuiwind	PCR			18,0	0,0	18,0				
	Strijen	HW WP Mariapolder	GCR			15,0	4,8			10,2		
	Zoeterwoude	OV Windpark Papemeer				6,0	0,0	6,0				
	Gorinchem	OV Bedrijventerrein Gorinchem Noord				6,0	0,0			6,0		
	Waddinxveen	OV Distripark Doelwijk				3,0	0,0				3,0	
	Teylingen	OV Akzo Nobel				6,0	0,0				6,0	
	Katwijk	OV Valkenburgse meer				9,0	0,0				9,0	

Vervolg tabel op volgende pagina

Vervolg tabel op vorige pagina

Projecten: Zuid-Holland														
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen				Verschil t.o.v. doelstelling		
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject			
	Rotterdam	SR Nieuwe Waterweg (Hoek van Holland)				20,7	0,0	20,7						
	Westvoorne	SR Noordzeeboulevard, fase 1				3,6	0,0	3,6						
	Ridderkerk	SR Nieuw Reijerwaard				9,0	0,0		9,0					
	Rotterdam	SR Landtong Rozenburg III				9,0	0,0			9,0				
	Albrandswaard	SR Distripark Eemhaven				6,0	0,0				6,0			
	Barendrecht	SR Barendrecht Oost				3,0	0,0				3,0			
	Barendrecht	SR Vaanplein				6,0	0,0				6,0			
	Brielle	SR N57- Entree Noord				6,0	0,0				6,0			
	Hellevoetsluis	SR N57-Entree Zuid				6,0	0,0				6,0			
	Hellevoetsluis	SR Windpark Haringvlietdam (binnenzijde)				6,0	0,0				6,0			
	Krimpen aan den IJssel	SR Stormpolder				6,0	0,0				6,0			
	Lansingerland	SR Prisma/Bleizo				12,0	0,0				12,0			
	Nissewaard	SR Hartel Oost Plaatweg				18,0	0,0				18,0			
	Rotterdam	SR Beneluxplein				12,0	0,0				12,0			
	Rotterdam	SR Poort van Charlois				3,0	0,0				3,0			
	Rotterdam	SR Verlenging Nieuwe Waterweg/ Stenaterrein				6,0	0,0				6,0			
	Schiedam	SR Beneluxtunnel S-dam				3,0	0,0				3,0			
	Vlaardingen	SR Beneluxtunnel				3,0	0,0				3,0			
	Vlaardingen	SR Het Scheur				9,0	0,0				9,0			
	Vlaardingen	SR Oeverbos				15,0	0,0				15,0			
	Westvoorne	SR Noordzeeboulevard, fase 2				9,0	0,0				9,0			
Totaal:						735,5	337,9	654,1	57,8	231,1	-11,2	97,2	279,2	+198,7

DR: Drechtsteden; GO: Goeree-Overflakkee; HC: Havenconvenant; HL: Haaglanden; HW: Hoekse Waard; SR: Convenant Stadsregio R'dam; OV: Overig

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiele) Maatregel
DR Dordtse Kil III, IV Krabbepolder	Beperking ivm risicozonering bedrijfsterrein. Geen initiatiefnemer.	Gesprek provincie en gemeente ivm aanpak risicozonering.
DR Grootte Lindt	Gemeenteraad stemt niet in met locatie. Er is geen initiatiefnemer. Onderzoek naar alternatieve locaties is gestrand. Zolang er geen initiatiefnemer is stelt de Provincie geen PIP op voor ruimtelijke inpassing	Actief op zoek naar initiatiefnemer.
DR Oosteinde	Geen vorderingen. Lastige locatie in verband met risicozonering bedrijventerrein. Er is geen initiatiefnemer.	In gesprek met gemeente over knelpunt mbt risicozonering.
GO Haringvliet	Bezwaarprocedure loopt tegen ontheffing Wnb.	Uitspraak afwachten.
	Levertijd van de netaansluiting (Stedin) is problematisch. Duurt 12 tot 18 maanden.	In planning is rekening gehouden met lange levertijd, maar als deze verder uitloopt, leidt dit tot vertraging.
GO Noordrand -Kroningswind	Nabijgelegen natuurgebied kan beperkingen opleveren.	Zorgvuldige inpassing. Vermindering aantal turbines.
GO Windpark Suyderlandt/ GO Windpark Blaakweg	Bezwaar en beroep kan tot vertraging leiden.	Voortgang procedures in de gaten houden.
HC Landtong Rozenburg I (repowering)	Project ligt gevoelig bij omwonenden. Bezwaren kunnen tot vertraging leiden.	Participatieproces met omgeving is in gang gezet. Procedures worden gecoördineerd.
HC Maasvlakte II Zachte zeewering en Harde zeewering	Het project is groter dan 100 MW en valt daarmee onder de Rijks bevoegdheid. De tendering stagneert al drie jaar doordat de betrokken partijen er niet uitkomen. Discussie gaat over o.a. veiligheid en risico's die de businesscase beïnvloeden.	Via Bestuurlijk Overleg tussen betrokken (Rijks)partijen wordt een nieuwe start gemaakt. In februari 2018 ligt er een concreet voorstel van RWS voor de tender.
HC WP Slufterdam (Nuon + Padus)	Onduidelijkheid over voorschriften in de ontheffing Wet Natuurbescherming.	Nieuw besluit RVO (december 2017) staat nog open voor bezwaar en beroep.
HL A20-locatie	Er is geen initiatiefnemer Bovendien is de gemeente Westland tegen windenergie en werkt niet mee.	De provincie brengt de locatie wel steeds onder de aandacht van ontwikkelaars. Maar wegens de lokale weerstand is er weinig animo voor (afbreukrisico).
HW Westerse polder	Er loopt nog een beroep tegen ontheffing Wnb en omgevingsvergunning.	Uitspraak afwachten.
HW WP Spuiwind	Wellicht is aanpassing turbinetype nodig ivm radarverstoring.	Initiatiefnemer is op zoek naar alternatief.
OV Akzo Nobel	Planning kritiek. Draagvlak omgeving.	Zorgvuldig proces initiatiefnemer ism gemeente. Aanvraag omgevingsvergunning (incl. afwijking bestemmingsplan) in 2018
OV Bedrijventerrein Gorinchem Noord	Er loopt een beroepszaak tegen aanpassing van het bestemmingsplan.	Uitspraak wordt voorjaar 2018 verwacht. Dan vergunning aanvraag indienen.
OV Distripark Doelwijk	Er is een initiatiefnemer. De gemeente werkt actief mee en past het bestemmingsplan aan. Knelpunt is vooral de planning ivm koppeling windturbine aan nieuwe woonwijk Triangel.	Er wordt (bestuurlijk) verkend hoe op de locatie windenergie kan worden ontwikkeld.
OV Valkenburgse meer	Er is nog geen initiatiefnemer. De gemeente Katwijk wil de plaatsing van windturbines onderdeel laten zijn van de gebiedsontwikkeling van de woonwijk Valkenburg, hetgeen tot vertraging leidt. Onderhandelingen over grondoverdracht. Planning is kritiek.	Sturen op spoedige voortzetting van proces.

Vervolg tabel op volgende pagina

Vervolg tabel op vorige pagina

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiele) Maatregel
SR Landtong Rozenburg III	Voor één van de vier turbines problemen ivm toekomstige ontwikkeling high tech centre.	Op zoek naar een oplossing en/of verplaatsing. Anders 1 turbine (3 MW) minder.
	Planning loopt achter tov spoorboekje. Project ligt gevoelig bij omwonenden. Bezwaren kunnen tot vertraging leiden.	Participatieproces met omgeving is in gang gezet. Procedures worden gecoördineerd.
SR Beneluxplein	Grondpositie bevindt zich deels in gemeente Albrandswaard. De gemeenteraad gaat niet akkoord met windontwikkeling.	Bestuurlijk overleg tussen provincie en gemeente Albrandswaard. Eventueel Provinciaal Inpassingsplan.
	Verkeersveiligheid. Locatie bevindt zich vlak langs de snelweg.	Alternatieve locatie in herziening VRM. Proces zsm starten met ondersteuningsteam. Nader onderzoek verkeersveiligheid t.b.v. zorgvuldige en veilige inpassing.
SR Distripark Eemhaven	Gemeenteraad stemt niet in met windontwikkeling in Albrandswaard.	Bestuurlijk overleg tussen provincie en gemeente Albrandswaard. Eventueel Provinciaal Inpassingsplan.
SR Beneluxtunnel Schiedam	Kantoor nabij windlocatie. In hoeverre kan maatwerkoplossing gevonden worden.	Inzet van onafhankelijk adviseur.
	Grond in eigendom van RVB. Rijkswaterstaat (beheerder). Veiligheidsprobleem met nabijgelegen tunnel.	In gesprek met RWS over mogelijke maatwerkoplossingen.
SR Het Scheur	Geen voortgang.	Alternatieve locatie in herziening VRM. Proces zsm starten met ondersteuningsteam ZH.
SR Nieuw Reijerwaard	Windproject wordt gelijk met duurzaam bedrijventerrein ontwikkeld. Meer tijd nodig.	Planning monitoren, geen actieve maatregelen.
SR Nieuwe Waterweg (Hoek van Holland)	Geen watervergunning voor meest oostelijke turbine.	Deze turbine wordt niet geplaatst.
SR Nieuwe Waterweg (Hoek van Holland)	Vergunning voor 7 turbines is onherroepelijk maar voor één turbine is nog geen recht van opstal geregeld met de grondeigenaar (Tennet). Mogelijk vervalt ook een tweede turbine. Er ligt nog geen concreet verzoek van de initiatiefnemer. TenneT kan ook geen ZRO sluiten omdat de windturbine te dicht staat op het 380kV-station Hoek van Holland (risico verstoring leveringszekerheid).	Wethouder gaat in gesprek met grondeigenaar TenneT.
SR Noordzeeboulevard (fase 1)	Onduidelijkheid over voorschriften in de ontheffing Wet Natuurbescherming.	Nieuw besluit RVO (december 2017) staat nog open voor beroep.
SR Poort van Charlois	Nabij gelegen industrieterrein.	Advies inwinnen over mogelijkheden in relatie tot veiligheid.
	Nabij gelegen lintbebouwing en (toekomstige) woningbouw.	Zorgvuldig participatietraject inzetten mbv procesbegeleider.
SR Prisma/Bleizo	De gemeente heeft een overeenkomst met provincie over de uitvoering. Er is ook een initiatiefnemer. De planning knelt omdat de turbines ingepast moeten worden binnen een zich ontwikkelend bedrijventerrein, hetgeen complex is.	Alternatieve locatie in herziening VRM. Proces zsm starten met ondersteuningsteam ZH.
SR Vaanplein	Geen voortgang.	Alternatieve locatie in herziening VRM. Proces zsm starten met ondersteuningsteam ZH.
SR Windpark Haringvlietdam (binnenzijde)	Langdurig voortraject over locatie turbines icm waterkering en recreatiegebied. Project loopt achter op planning.	Proces zsm opstarten met ondersteuningsteam ZH.
SR Hartel Oost Plaatweg	Technische haalbaarheid van wind op waterkering.	In gesprek met waterschap over veiligheid en vergunning wind op kering.

DR: Drechtsteden; GO: Goeree-Overflakkee; HC: Havenconvenant; HL: Haaglanden; HW: Hoekse Waard; SR: Convenant Stadsregio R'dam; OV: Overig

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	337,9 MW	45,9%	45,9%
Bouw (in voorbereiding)	231,1 MW	31,4%	77,4%
Vergunningen procedure	-11,2 MW	-1,5%	75,8%
Ruimtelijke procedure	97,2 MW	13,2%	89,1%
Voortraject	279,2 MW	38,0%	127,0%
Totaal	934,2 MW	127,0%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	546,5 MW	74,3%	74,3%
	0,0 MW	0,0%	74,3%
	387,7 MW*	52,7%	127,0%
Totaal	934,2 MW	127,0%	

*Waarvan 189,0 MW nodig voor de doelstelling en 198,7 MW overcapaciteit.

Conclusie:

De provincie Zuid-Holland heeft een doelstelling van 735,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in Zuid-Holland 337,9 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor bijna 46% van de provinciale doelstelling. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerd vermogen met 25,5 MW afgenomen.

Er resteert in de provincie Zuid-Holland een opgave van 397,6 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Van 231,1 MW (31,4%) is de bouw gestart dan wel in voorbereiding. Verder heeft de provincie 198,7 MW meer projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd voor de doelstelling in 2020, waardoor het totaal op 127,0% uit komt.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 546,5 MW operationeel vermogen in 2020 haalbaar is. De resterende 189,0 MW is waarschijnlijk niet tijdig haalbaar. De oplossing van de knelpunten in provincie Zuid-Holland vergt inspanningen van alle partijen.

De provincie Zuid-Holland kent een hoge dichtheid van ruimtelijk-planologische functies en belangen. In voorgaande jaren is gebleken dat een flink aantal projecten, vooral in de Stadsregio Rotterdam, niet tot ontwikkeling konden worden gebracht. Dit vormde mede aanleiding tot de partiële herziening van de Visie Ruimte en Mobiliteit Windenergie, die in 2017 in de Provinciale Staten is vastgesteld. Een groot aantal projecten in de voormalige Stadsregio bevindt zich hierdoor nog in het voortraject. Naast de bestuurlijke afspraken die tussen Provincie en gemeenten worden gemaakt, is een ondersteuningsteam opgezet die gemeenten op weg helpt met de windprojecten. Een aantal projecten in de planprocedure is versneld doorontwikkeld, zodat in 2017 SDE+ kon worden aangevraagd. Daarnaast valt op dat het totaal aan opgesteld vermogen in 2017 in Zuid-Holland is afgenomen. Deze daling is voorzien. Het betreft een tijdelijke daling en komt door een aantal geplande saneringen. Deels als onderdeel van een herstructurering (Slufterdam) en deels in verband met de aanwezigheid van buisleidingen in het Havengebied. De overcapaciteit van het geplande projectvermogen is ook toegenomen.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de haalbaarheid van de opgave in de provincie licht toegenomen (+). Gezien de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO onwaarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Zuid-Holland tijdig zal worden gerealiseerd.

NOORD-HOLLAND

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Noord-Holland)

Datum:	31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020:	685,5 MW
Capaciteit gereserveerd:	685,5 MW
Gedeelde visie provincie en gemeenten?	Gedeeltelijk; Windpark Wieringermeer: ja Herstructurering WoL (HS WoL): deels

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Gewijzigde Structuurvisie NH 2040, PRV en beleidskader WoL	2/12/2014 en 17/2/2015		15/12/2014 en 2/3/2015	
Uitvoeringsregeling 'Verdeelprocedure herstructurering WoL'	8/12/2015			
Beleidsregel 'Uitwerking ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied')	8/12/2015			
Wijziging Provinciale Milieu Verordening (PMV)	27/10/2015		14/12/2015	PMV (geamendeerd) vastgesteld. Integrale beleid herstructurering WoL per 15/1/2016 in werking.

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

De ruimtelijke reservering voor wind op land is vastgelegd in de provinciale ruimtelijke verordening (PRV). In artikel 32 van de PRV zijn diverse regimes opgenomen: Een overgangsregeling, een regeling voor het Rijksinpassingsplan Wieringermeer, een vervangingsregeling en een herstructureringsregeling. In deze collegeperiode (2015-2019) is de provinciale inzet gericht op de realisatie van de provinciale taakstelling voor wind op land: 685,5 MW aan staand vermogen in 2020. Met het Windpark Wieringermeer was al een goede aanzet daartoe gegeven.

Van 15 januari 2016 tot en met 15 mei 2016 was de herstructureringsregeling opengesteld om het restant van de taakstelling in te vullen.

In totaal zijn er 17 aanvragen ingediend. Daarvan heeft de provincie er 11 definitief afgewezen op grond van de PRV vereisten. De resterende 6 projecten zijn door gegaan in de vergunningverlening. Volgens de provinciale monitor Wind op land uit 2016 moet met deze zes projecten het restant van de taakstelling kunnen worden ingevuld. Inmiddels zijn 5 van deze 6 projecten definitief vergund, de laatste vergunning is voorzien in het eerste kwartaal van 2018.

Vanuit het idee 'meer energie opwekken met minder windmolens', is de invulling van de restopgave in Noord-Holland gekoppeld aan een actief herstructurerings- en saneringsbeleid. Door de saneringsverplichting en de mogelijkheid om te vervangen proberen we het staand vermogen op peil te houden en te moderniseren. Door ook voor vervanging strenge eisen op te nemen zal vanuit de markt bepaald worden in hoeverre er nog kleine types beschikbaar zijn. Tot slot heeft Noord-Holland bij de vaststelling van haar restopgave in de provinciale monitor Wind op land 12,5 MW extra ruimte benoemd. Hierbij is rekening gehouden met de molens die in 2020 aan het einde zijn van hun technische levensduur. Dit betreft opgesteld vermogen dat voor 2000 is gebouwd, ofwel molens die ouder zijn dan 20 jaar, die niet zijn meegenomen in lopende aanvragen voor vervanging of sanering. Er is gekozen voor deze "technische sanering" omdat dit een stabielere factor is (CE markering en daarmee het veiligheidscertificaat komt na 20 jaar te vervallen). De economische levensduur is minder makkelijk te bepalen omdat deze van meerdere factoren afhankelijk is. Naast de stroomprijs zijn bijvoorbeeld subsidieregelingen in Nederland maar ook in het buitenland (veel molens worden verkocht aan buitenlandse partijen) van invloed.

Op naar 2050:

Naast de realisatie van de taakstelling wind op land voor 2020 zijn we in Noord-Holland een koers aan het uitzetten richting energieneutraliteit in 2050. Daar zijn diverse verkenningen voor uitgevoerd die uiteindelijk hun beslag moeten krijgen in onze nieuwe provinciale omgevingsvisie. Ook de mogelijkheden voor wind op land worden daar in meegenomen. De provincie wil nu nog niet voorsorteren op één specifieke techniek maar vanuit gebiedsgerichte aanpakken komen tot de ideale energiemix. In de mix worden de kansen, beperkingen en bijzonderheden van het betreffende gebied meegenomen.

Voor nu zijn er geen algemene knelpunten ten aanzien van de huidige opgave. Onder B, zijn wel enkele project specifieke aandachtspunten benoemd. Bij een verdere ophoging van het huidige plafond zal radardekking, ook met de twee nieuw geplaatste radars op Schiphol en Den Helder, problemen kunnen geven. Vanuit het Rijk ontbreekt het nu aan instrumenten om hier al bij het aanwijzen van zoekgebieden/uitsluitingsgebieden rekening mee te houden. Elke locatie zal apart, op basis van een concrete uitwerking van het projectplan, doorgerekend moeten worden. Voor het vergunnen van windturbines op industriegebieden en bedrijventerreinen is een actualisatie van het Handboek Risicozonering urgent om te komen tot het juiste maatwerk bij het combineren van functies.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Noord-Holland														
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen						
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject	Verschil t.o.v. doelstelling		
	Hollands Kroon	WP Wieringermeer, deel NUON	RCR			180,0	0,0**	180,0						
	Hollands Kroon	WP Wieringermeer, deel NUON Extension (vh. WCW)	RCR			115,2	0,0	115,2						
	Hollands Kroon	WP Wieringermeer, deel ECN	RCR			61,3	25,9	35,5						
	Hollands Kroon	WP Wieringermeer, Poldermolen	RCR			3,6	0,0	3,6						
	Hollands Kroon	WP Wieringermeer, sanering turbines WCW na dubbeldraaien***	RCR			0,0	26,4	-26,4						
	Hollands Kroon	WP Wieringermeer, deel NUON extension 2	RCR			7,2	1,6		5,6					
	Medemblik	Westfrisia	PCR			13,0	0,6	12,4						
	Hollands Kroon	HS WP Groetpolder	****			15,0	7,2	7,8						
	Hollands Kroon	HS WP Waardpolder	****			25,0	0,0**	25,0						
	Amsterdam	HS Nieuwe Hemweg	****			19,8	7,3	12,5						
	Velsen	HS Tata Steel - WP Ferrum	****			9,0	0,4	8,6						
	Amsterdam	HS Uitbreiding WtP Havenwind/Westpoort	****			8,8	5,3	3,5						
	Velsen	HS WP Spuisluis	****			20,6	1,2**		19,4					
	Diverse	1-op-1 vervanging (8 projecten) ⁺				22,7	19,0	3,7						
		Totaal:				685,5	304,7	501,2	94,9	381,4	25,0	0,0	0,0	+25,6⁺

* De provincie hanteert zelf bandbreedtes (min./max.) voor het geplande vermogen in de herstructureringsprojecten, waarbij zodanig wordt gestuurd dat de resterende te vergunnen schaarse ruimte in elk geval niet wordt overschreden. Doordat RVO voor dit overzicht de gehanteerde bandbreedtes middelt lijkt er een overschot te ontstaan maar dit cijfer kan in de uitvoeringspraktijk zowel positief (hoger) als negatief (lager) uitvallen.

** De aan deze projecten gekoppelde te saneren windturbines zijn eerder al verwijderd (voor HS WP Spuisluis geldt dit deels).

*** Met Windcollectief Wieringermeer is in het planvormingstraject een afspraak gemaakt die toestaat dat de oude windturbines maximaal 5 jaar mogen dubbeldraaien. Deze turbines worden naar verwachting niet eerder dan rond 2025 gesaneerd en tellen dus nog mee voor de doelstelling 2020.

**** Wb. de planprocedure geeft de provincie aan dat er in dit traject, conform het kader van de Elektriciteitswet (artikel 9f, 1^e lid), sprake is van een afwijking van het Bestemmingsplan in combinatie met verlening van een Omgevingsvergunning, wat leidt tot verplichte coördinatie door de provincie. Dit staat formeel niet gelijk aan een Provinciale Coördinatie-regeling (PCR) - er wordt ook geen Provinciaal Inpassingsplan (PIP) gemaakt - maar de provincie coördineert wel in die geest. PS van Noord-Holland is bevoegd gezag voor het afgeven van de Verklaring van Geen Bedenkingen (VvGB) met betrekking tot de afwijking van het Bestemmingsplan.

⁺ Boerensluisweg 5 Lutjewinkel, Hollands Kroon; Den Engelsens, Hollands Kroon; Kneeshoek, Hollands Kroon; Terdiek 16, Nieuw Niedorp, Hollands Kroon; Windpark Westeinde, Hollands Kroon; De Horn, Medemblik; Gerrit de Vriesweg 16, Andijk, Medemblik en Heldeur 1, Den Helder.

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
De Horn (1-op-1 vervanging)	Er loopt nog een beroepszaak bij RvS.	Geen directe maatregel mogelijk.
HS Nieuwe Hemweg	Project loopt langs middenspanningsinfra van Liander. De laatste windmolen is te dicht op 50kV-station gepland. Liander maakt principieel bezwaar dat de provincie niet heeft beoordeeld als ware het Hoogspanning en wil dat dit alsnog gebeurt. Falen kan leiden tot grote maatschappelijke ontwrichting. De provincie heeft naar zeggen beoordeeld conform kaders van het Handboek Risicozonering. Dit verschil van inzicht kan het project vertragen/blokkeren.	Nuon en Liander voeren overleg. NB: dit is een principiële discussie over de interpretatie van het Handboek Risicozonering. De uitkomst kan daarmee ook gevolgen hebben voor andere parken/locaties.
HS WP Groetpolder	Er lopen eind 2017 nog procedures van 4 partijen / omwonenden bij Raad van State.	Behandeling begin 2018. Met 1 partij lijkt men vooraf tot een vergelijk te kunnen komen.
Westfrisia	Weerstand bij gemeente en bewoners.	Zorgvuldig omgevingsmanagement blijft een aandachtspunt.
WP Wieringermeer, deel NUON	Het vestigen van de definitieve opstalrechten op de gronden van het Rijksvastgoed bedrijf gaat erg traag, mogelijk is het voor de start van de bouw nog niet rond. Daarnaast, als er sprake is van pacht van die RVB gronden, moet de pacht gedeeltelijk worden ontbonden. RVB pakt daarin haar rol om dit te regelen onvoldoende op. Er is ook geen incentive bij pachters om mee te werken er staat nl. amper iets tegenover vanuit RVB. Pachters kunnen het gedeeltelijk ontbinden ook aanvechten, met risico op vertraging tot gevolg. Als dit niet geregeld is met pachter en het opstalrecht niet is gevestigd kan er niet worden gebouwd.	Dialogo NUON met RVB.
WP Wieringermeer, Poldermolen	De locatiekeuze voor deze “participatie-molen” is gekoppeld aan de keuze voor toepassing van de postcodeoosregeling. In het gebied is vooralsnog onvoldoende interesse voor deelname.	Er wordt gesproken over mogelijkheden om te switchen naar financiering met SDE+.
WP Wieringermeer, deel NUON extension 2	Grondcontracten voor 2 turbines zijn nog niet rond.	Overleg met eigenaren.

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	304,7 MW	44,4%	44,4%
Bouw (in voorbereiding)	381,4 MW	55,6%	100,1%
Vergunningen procedure	25,0 MW	3,6%	103,7%
Ruimtelijke procedure	0,0 MW	0,0%	103,7%
Voortraject	0,0 MW	0,0%	103,7%
Totaal	711,1 MW	103,7%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	728,2 MW*	106,2%	106,2%
	9,2 MW	1,3%	107,6%
	-26,4 MW	-3,9%	103,7%
Totaal	711,0 MW	103,7%	

* De volledige doelstelling en 42,8 MW overcapaciteit

Conclusie:

De provincie Noord-Holland heeft een doelstelling van 685,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in Noord-Holland 304,7 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor ruim 44% van de provinciale doelstelling. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerd vermogen met 48,5 MW teruggelopen.

Er resteert in de provincie Noord-Holland een opgave van 380,8 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Van 381,4 MW (55,6%) is de bouw gestart dan wel in voorbereiding. De provincie heeft 25,6 MW meer projectcapaciteit gepland dan benodigd voor de doelstelling 2020, waardoor het totaal op 103,7% komt.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 728,2 MW in 2020 haalbaar is. Dit is inclusief het tijdelijk parallel draaien van windturbines in Windpark Wieringermeer (tot uiterlijk 2025).

In nauwe samenwerking met de initiatiefnemers van de projecten is de provincie er voor de meeste herstructureringsprojecten in geslaagd de (gecoördineerde) plan- en vergunningsprocedures tijdig af te ronden om aanvraag van SDE+ in 2017 mogelijk te maken. Realisatie van de nieuwe radarpost op De Kooy en netaansluiting lijken voldoende geborgd om de doelstelling op tijd te kunnen realiseren. Overige knelpunten lijken voldoende en tijdig geadresseerd te kunnen worden, waardoor Noord-Holland goed op schema ligt voor de doelstelling 2020 in de provincie.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de haalbaarheid van de opgave in de provincie flink toegenomen (+). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO waarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Noord-Holland tijdig zal worden gerealiseerd.

ZEELAND

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Zeeland)

Datum: 31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020: 570,5 MW
Capaciteit gereserveerd: 570,5 MW
Gedeelde visie provincie en gemeenten? Ja

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Omgevingsplan Zeeland			28/9/2012	

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

De provincie wil de turbines vooral plaatsen op de in het Omgevingsplan aangewezen locaties. Verder kunnen er turbines geplaatst worden op een aantal zogenaamde "overige locaties", die limitatief in het Omgevingsplan zijn aangegeven. Het betreft hier locaties van projecten die al in ontwikkeling waren op het moment dat besloten werd tot het concentratiebeleid.

Er is geen specifiek beleid ten aanzien van onvoorziene krimp. Turbines aan het eind van hun levensduur worden vervangen door nieuwe turbines die meestal een groter vermogen hebben.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Zeeland														
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen					Verschil t.o.v. doelstelling	
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject			
	Schouwen-Duiveland	WP Krammer	RCR			102,0	0,0	102,0						
	Veere	Neeltje Jans Bouwdokken (fase 1)				29,4	0,0	29,4						
	Veere	Neeltje Jans Bouwdokken (fase 2)				8,4	0,0	8,4						
	Borsele	Windpark Sagro Vlissingen-Oost (Europaweg oost)				6,9	0,0	6,9						
	Vlissingen	Opschaling Indufor/WP Monsterhoek				6,9	3,8	3,1						
	Middelburg	Bernhardweg inrichting A+B				6,9	2,7	4,2						
	Middelburg	Bernhardweg inrichting C (windkracht 6)				6,9	2,7	4,2						
	Noord-Beveland	Windpark Noord-Beveland (Jacoba Rippolder)				14,4	12,5	1,9						
	Veere	Mattenhaven				30,0	0,0				30,0			
	Veere	Neeltje Jans Buitenhaven				16,0	0,0				16,0			
Totaal:						570,5	364,2	227,8	21,7	160,1	0,0	46,0	0,0	+0,7

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
Neeltje Jans Bouwdokken (fase 1 en 2)	Rechtszaak bij Kantonrechter loopt i.v.m. aantasting huurgenoet voor Deltapark Neeltje Jans. Dit vertraagt/ voorkomt de bouw van twee molens.	Instellen hoger beroep.
Neeltje Jan Buitenhaven en Mattenhaven	Radartoets geeft problemen.	Tijdig plaatsen extra radar in ZW Nederland.

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	364,2 MW	63,8%	63,8%
Bouw (in voorbereiding)	160,1 MW	28,1%	91,9%
Vergunningen procedure	0,0 MW	0,0%	91,9%
Ruimtelijke procedure	46,0 MW	8,1%	100,0%
Voortraject	0,0 MW	0,0%	100,0%
Totaal	570,3 MW	100,0%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	524,3 MW	91,9%	91,9%
	0,0 MW	0,0%	91,9%
	46,0 MW	8,1%	100,0%
Totaal	570,3 MW	100,0%	

Conclusie:

De provincie Zeeland heeft een doelstelling van 570,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in Zeeland 364,2 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor zo'n 64% van de provinciale doelstelling. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerd vermogen met 9,8 MW gestegen.

Er resteert in de provincie Zeeland een opgave van 206,3 MW (Netto) voor de doelstelling. Van 160,1 MW (28,1%) is de bouw gestart dan wel in voorbereiding. De provincie heeft bijna precies het aantal MW projectcapaciteit gepland dat strikt benodigd is voor de doelstelling in 2020.

Voor de twee projecten (46,0 MW) is de ruimtelijke procedure in december 2017 gestart. Daarmee lopen ze achter op de normplanning van het Spoorboekje Rijk-IPO. Door deze vertraging lijkt tijdige realisatie van deze projecten in 2020 vooralsnog niet haalbaar.

"Er is overeenstemming tussen de ministeries van EZK en Defensie over de bouw van een nieuw radarstation in Wemeldingen die radarverstoring door de nieuwe parken in Zeeland voorkomt. Oplevering van het nieuwe radarstation staat gepland voor eind 2020. Met de bouw van de windparken dient eerder of gelijktijdig met de ontwikkeling van de radarpost te worden aangevangen om nog tijdig (in 2020) operationeel te kunnen zijn. Een strakke sturing op de planning van zowel de windparken als de bouw van het radarstation is hierbij noodzakelijk". Of dat er een gedoogsituatie wordt afgesproken totdat de nieuwe radarinstallatie operationeel is.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de haalbaarheid van de opgave in de provincie gelijk gebleven (0). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO niet waarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Zeeland tijdig zal worden gerealiseerd.

FRYSLÂN/FRIESLAND

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Fryslân)

Datum: 31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020: 530,5 MW
Capaciteit gereserveerd: 530,5 MW

Gedeelde visie provincie en gemeenten? Gedeeltelijk

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Besluit PS over omvang windenergie op land	17/12/2014		17/12/2014	
Structuurvisie Fryslân Windstreek 2014, IJsselmeer	28/10/2014		28/10/2014	
Coalitieakkoord 15 mei 2015	15/5/2015		15/5/2015	
PS start notitie Kop afsluitdijk vastgesteld	26/10/2016		26/10/2016	

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

De taakstelling voor de provincie Fryslân is 530,5 MW opgesteld vermogen in 2020. De huidige coalitie heeft deze taakstelling aanvaard maar daarbij aangegeven dat er vervolgens geen nieuwe windmolens bij mogen komen. Bestaande molens mogen worden vervangen door molens van dezelfde omvang. In de beleidsbrief Duurzame Energie die in oktober 2016 door PS is vastgesteld wordt ervan uitgegaan dat er in 2025 25% van de energie duurzaam wordt opgewekt. Daarbij wordt verondersteld dat er dan 530,5 MW opgesteld vermogen aan windmolens staan en dat deze in totaal jaarlijks 4,2 PJ duurzame energie levert.

Uitgangspunt voor de verdeling van de taakstelling is het PS besluit van 17 december 2014. Daarin werd aangegeven dat de taakstelling als volgt zou moeten worden gehaald:

- 316 MW te ontwikkelen windpark in IJsselmeer (Windpark Fryslân)
- 18 MW in ontwikkeling windpark in IJsselmeer (Westermeerwind, 18 MW op Fries grondgebied)
- 36 MW te ontwikkelen windpark Kop Afsluitdijk
- 160 MW bestaande molens (bron: Monitor WOL 2014)
- 530 MW totaal

Stand van zaken ultimo 2017

Windpark Fryslân (WPF): De provincie gaat er nog steeds van uit dat WPF ca. 316 MW aan opgesteld vermogen zal realiseren. Het daadwerkelijke opgestelde vermogen zal pas formeel bekend worden bij de aanbesteding, die gepland staat in 2019. Het Rijksinpassingsplan en de bijbehorende vergunningen zijn inmiddels allen vastgesteld. De verwachting is thans dat deze in het tweede kwartaal 2018 onherroepelijk zullen worden.

De SDE+ aanvraag voor WPF is inmiddels gehonoreerd.

WPF dient gefinancierd te worden op basis van projectfinanciering. Deze financiering zal pas kunnen worden aangetrokken als het Rijksinpassingsplan en de vergunningen onherroepelijk zijn. In april 2017 hebben PS ingestemd met het ondertekenen van een samenwerkingsovereenkomst (SOK) met WPF BV waarin o.a. wordt geregeld dat de provincie bij Financial Close gaat deelnemen in WPF, mits aan de in de SOK gestelde voorwaarden is voldaan deze eisen zijn o.a.: het plan moet onherroepelijk zijn, de financiering volledig geregeld, burgerparticipatie wordt mogelijk gemaakt, de zeggenschap van de provincie in de vennootschap is voldoende geborgd, etc. De provincie gaat dan voor maximaal 24,5% (€ 20 mln.) deelnemen in het aandelenkapitaal en een achtergestelde lening verstrekken van nog eens € 80 mln. Daarnaast is er zo nodig nog eens € 27 mln. beschikbaar voor eventuele extra financiering enkel tijdens de bouwperiode.

De SOK is op 18 mei 2017 ondertekend. Door ondertekening van deze Samenwerkingsovereenkomst verwacht de provincie de aantrekking van vreemd kapitaal door WPF BV te versnellen en daarmee een substantiële bijdrage aan het park te kunnen geven.

Windpark Westermeerwind: Deze is inmiddels in 2016 volledig gerealiseerd en operationeel. De geplande 18 MW is daarmee een feit.

Windpark Kop Afsluitdijk (Nij Hiddum-Houw): PS hebben op 26 oktober 2016 de Startnotitie Windpark Nij Hiddum-Houw vastgesteld. Daarmee is besloten om een Provinciale Coördinatieprocedure te starten voor de realisatie van een windpark van ca. 42 à 43 MW op de Kop van de Afsluitdijk, ten noorden en ten zuiden van de A7 ter hoogte van het bestaande windpark Hiddum-Houw. Dit bestaande windpark zal, samen met zes omringende molens, gesaneerd worden. De totale omvang van de te saneren molens bedraagt 6 MW zodat per saldo ca. 36 MW aan vermogen zal worden toegevoegd. Dit is conform het PS besluit van december 2014.

De planologische procedure voor dit windpark is inmiddels begonnen. Provinciale Staten hebben (vergelijkbaar met de procedure rondom WPF) besloten om de verlening van een Omgevingsvergunning over te laten aan de gemeente Súdwest-Fryslân. De gemeente is tegen het windpark maar heeft aangegeven medewerking te zullen verlenen aan de vergunningverlening. Het plan zal ontwikkeld worden door NUON Wind Development en de plaatselijke vennootschap Gooyum Houw BV. Om de procedure zorgvuldig te kunnen doorlopen en vooral de burgerparticipatie daarin goed vorm te geven is de planning iets getemporeerd. GS hebben op 7 november 2017 besloten het MER (inclusief Passende Beoordeling) het ontwerp provinciaal inpassingsplan (PIP) en de bijbehorende ontwerpvergunningen ter inzage te leggen. De terinzagelegging is van 10 november tot en met 21 december 2017. De vaststelling van het plan door PS wordt thans voorzien op 23 mei 2018, waarna een aanvraag voor SDE+ in de najaarsronde van 2018 zal volgen.

Geconstateerd is dat er in Fryslân een relatief groot aantal molens het risico lopen buiten gebruik te worden gesteld en vanwege het provinciale beleid niet vervangen kan worden.

De provincie erkent het probleem van het relatief oude molenbestand in Fryslân maar heeft een andere zienswijze op de omvang van het probleem. Geconstateerd wordt dat er thans ca. 64 MW aan molens zijn die in 2020 20 jaar of ouder zullen zijn. Hoewel het heel lastig te schatten is hoe de toekomst zich zal ontwikkelen gaan wij er vooralsnog van uit dat een derde daarvan niet zal worden vervangen.

Tegelijkertijd heeft de provincie geconstateerd dat er (nog afgezien van Windpark Westermeerwind) door vervanging en vergroting van bestaande molens en/of windparken sinds 2014 nog ruim 24 MW aan opgesteld vermogen bij is gekomen, dan wel dat daar SDE+ subsidie voor is toegekend. Daarmee kan de verwachte buitengebruikstelling tot 2020 worden gecompenseerd.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Fryslân/Friesland												
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen				Verschil t.o.v. doelstelling
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject	
	Súdwest-Fryslân	Windpark Fryslân, fase 1 (t/m 31-12-2020)	RCR			120,0	0,0	120,0				
	Súdwest-Fryslân	Windpark Fryslân, fase 2 (na 31-12-2020)	RCR			196,0	0,0	196,0				
	Diverse	1-op-1 Vervanging /Opschaling* (6 projecten)				8,9	5,6	3,3				
	Dongeradeel	Dorpsmolen Ternaard				0,9	0,1		0,8			
	Súdwest-Fryslân	Kop Afsluitdijk	PCR			42,0	6,0		36,0			
	Leeuwarden	Dorpsmolen Reduzum				0,9	0,2		0,7			
Totaal:				530,5	198,7	368,7	11,9	319,3	37,5	0,0	0,0	+25,0

* 1-op-1 vervanging/opschaling in 6 projecten: Marconistraat 11, Harlingen; it Dok, Heerenveen; Windturbine Hantum, Dongeradeel; Heidenskipsterdyk 6, it Heideskip, Súdwest-Fryslân; t Nauwster Hoek, Súdwest-Fryslân; Solitaire molen Marrum (Koopmans), Ferwerderadiel.

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
Windpark Fryslân, fase 1 en 2	De zitting van de Raad van State is om verschillende redenen enkele keren uitgesteld en vindt nu plaats op 1 feb 2018. Uitspraak zal naar verwachting plaatsvinden in het 2e kwartaal 2018. Dit heeft geleid tot een aangepaste planning.	-

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	198,7 MW	37,5%	37,5%
Bouw (in voorbereiding)	319,3 MW	60,2%	97,6%
Vergunningen procedure	37,5 MW	7,1%	104,7%
Ruimtelijke procedure	0,0 MW	0,0%	104,7%
Voortraject	0,0 MW	0,0%	104,7%
Totaal	555,5 MW	104,7%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	322,0 MW	60,7%	60,7%
	0,8 MW	0,2%	60,8%
	232,7 MW*	43,9%	104,7%
Totaal	555,5 MW	104,7%	

* Waarvan 207,7 MW nodig voor de doelstelling en 25,0 MW overcapaciteit.

Conclusie:

De provincie Fryslân/Friesland heeft een doelstelling van 530,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in Fryslân/Friesland 198,7 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor bijna 38% van de provinciale doelstelling. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerd vermogen met 5,4 MW gestegen.

Er resteert in de provincie Fryslân een opgave van 331,8 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Van 319,3 MW (60,2%) is de bouw gestart dan wel in voorbereiding. De provincie heeft 25,0 MW meer projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd voor de doelstelling in 2020, waardoor het totaal uitkomt op 104,7%.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 322,0 MW operationeel vermogen in 2020 haalbaar is en 232,7 MW waarschijnlijk niet tijdig haalbaar is⁵. De oplossing van de knelpunten in provincie Fryslân/Friesland vergt inspanningen van alle partijen.

De gedetailleerde realisatieplanning van Windpark Fryslân, laat zien dat het grootste deel van het project (196 MW van de 316 MW in totaal) pas na 2020 kan worden gerealiseerd. In de deze monitor is daarom dit windpark in 2 fases opgeknipt. Windpark Fryslân fase 1 t/m 2020 en Windpark Fryslân Fase 2 na 2020. De uitkomst van de beroepsprocedure bij Raad van State, over onder meer ecologie, is onzeker en kan verdere vertraging tot gevolg hebben. Specifiek voor netaansluiting wordt in samenwerking tussen het ministerie en de provincie een apart Inpassingsplan gemaakt.

Het project Kop van Afsluitdijk is met veel inzet versneld doorontwikkeld tot in de vergunningenprocedure. Wanneer het tempo wordt vastgehouden, komt het project in de buurt van een passende planning.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de haalbaarheid van de opgave in de provincie afgenomen (-). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO onwaarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Fryslân/Friesland tijdig zal worden gerealiseerd.

⁵ Over 0,8 MW zijn twijfels: mogelijk/deels haalbaar maar kwetsbaar als gevolg van knelpunten en/of tav benodigde doorlooptijd procedures.

NOORD-BRABANT

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Noord-Brabant)

Datum:	31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020:	470,5 MW
Capaciteit gereserveerd:	> 500 MW
Gedeelde visie provincie en gemeenten?	Gedeeltelijk

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Structuurvisie RO 2014			19/3/2014	
Provinciale Verordening Ruimte (PVR)			15/7/2017	

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

Het huidige college zet sterk in op duurzame energie. Afspraak in het bestuursakkoord is dat de afgesproken 470,5 MW windenergie in 2020 ook gehaald gaat worden, waarbij de gedeputeerde heeft aangegeven dat dit vermogen het minimum is. Naast het zoekgebied voor windenergie in West-Brabant, worden op grond van het provinciaal ruimtelijk beleid mogelijkheden geboden voor windprojecten buiten het dit zoekgebied op of aansluitend aan (middel)zware bedrijventerrein op in daarvoor aanvaardbare landschappen. Voorwaarden zijn dat de locaties passen binnen de uitgangspunten van de Structuurvisie RO, dat er sprake is van participatie en maatschappelijke meerwaarde. Brabant geeft hiermee ruimte aan windprojecten die door, voor en met de samenleving worden ontwikkeld.

De projecten die onderdeel uitmaken van de taakstelling van 470,5 MW zijn bestaande projecten en initiatieven waar bij de totstandkoming van de prestatieafspraken gemeenteraden volledig achter stonden. Het betreft initiatieven in het zoekgebied voor windenergie en locaties op of aansluitend aan bedrijventerreinen. Bij meerdere projecten spelen knelpunten, die leiden of hebben geleid tot vertraging of het wegvallen van locaties. Bij diverse projecten heeft de provincie de bestuurlijke druk opgevoerd, en ook wordt door de provincie ingezet op ondersteuning bij specifieke knelpunten. Door een beleidsaanpassing eind 2016, waardoor ook buiten het zoekgebied, onder bovenstaande voorwaarden, ruimte wordt geboden aan windenergie, kunnen er ook kansrijke projecten elders in de provincie van de grond komen.

De provincie is momenteel bezig met het opzetten van een 'community of practice', om de gemeenten te kunnen ondersteunen bij het opzetten en begeleiden van windprojecten, vooral met betrekking tot aspecten als ruimtelijke ordening en de invulling van sociale randvoorwaarden. Het provinciaal ontwikkelbedrijf gaat hier ook een rol in spelen.

De provincie Noord-Brabant zet naast versnelling op bestaande projecten, vooral in op nieuwe projecten. Hierbij hecht de provincie, naast ruimtelijke voorwaarden, zeer aan lokale participatie en maatschappelijke meerwaarde. Dit leidt niet tot een extra versnelling voor 2020, maar draagt wel bij het draagvlak binnen de provincie en aan het behalen van de duurzaamheidsdoelstelling van de provincie op de langere termijn.

Het provinciebestuur vindt het belangrijk dat gemeenten, in samenwerking met de lokale bevolking, de sociale randvoorwaarden optimaal invullen. Dit vraagt tijd en voorbereiding, maar zal in de toekomst leiden tot groter draagvlak, snellere doorloop van procedures, en het realiseren van meer opgesteld vermogen dan voorzien en afgesproken.

De locaties waar de komende jaren sprake is van krimp, zijn gelegen op locaties binnen het zoekgebied voor windenergie of op/aansluitend aan bedrijventerreinen. Bij deze locaties is in alle gevallen sprake van opschaling, welke de komende jaren plaats zal vinden.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Noord-Brabant														
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen				Verschil t.o.v. doelstelling		
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject			
	Tilburg	Mid - Spinderwind				14,4	0,0	14,4						
	Dongen	Mid - De Wildert				12,0	0,0				12,0			
	's-Hertogenbosch	NO - Rietvelden/Treurenburg uitbreiding				14,4	0,0	14,4						
	Oss	NO - Elzenburg / De Geer				7,5	0,0			7,5				
	Veghel	NO - Bedrijventerrein A50				15,0	0,0				15,0			
	's-Hertogenbosch	NO - De Brand				7,5	0,0				7,5			
	Waalwijk	NO - Uitbreiding en vervanging Ecopark				35,0	7,5				27,5			
	Breda, Drimmelen, Moerdijk en Zundert	W A16 - Knooppunt Galder, Kroeten (Haagsche Beemden), Princenville, Treeport Zundert / de Mosten, Zonzeel en overige locaties	PCR			109,4	0,9		108,5					
	Moerdijk	West - Industrierrein Moerdijk				21,0	0,0	21,0						
	Woensdrecht	West - WP Kabeljauwbeek				14,5	0,0		14,5					
	Oosterhout	West - Uitbreiding Weststad				18,0	0,0				18,0			
	Bergen op Zoom	West - Vervanging Auvergnepolder				14,8	6,8				8,0			
	Moerdijk	West - Vervanging Volkerak/ Sabinadijk/ Karolinadijk				43,0	15,8				27,2			
	Etten-Leur	Opschaling WP Etten-Leur				15,0	6,5	8,5						
	Someren	Zummere Power				18,0	0,0				18,0			
Totaal:						470,5	218,7	359,5	37,5	58,3	123,0	7,5	133,2	+70,2

Projectkelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
Mid - De Wildert	Onduidelijkheid over risicozonering nieuw te plaatsen bedrijven en windturbines.	Op grond van resultaten pilot Wind op bedrijventerreinen, verdere actie bepalen.
	Hoogtebeperking militaire vliegveld. Initiatief nemers willen heel graag windenergie op deze locatie maar zien geen mogelijkheid. Defensie wil niet in gesprek over een mogelijke oplossing.	Door hoogtebeperking is alleen mogelijkheid voor plaatsing lagere turbines. SDE is hier niet op ingesteld, geen sluitende businesscase. Bij EZK aangekaart om SDE toegankelijk te maken voor lagere turbines.
NO - Bedrijventerrein A50	Radarverstoring	In gesprek met provincie en ministerie van Defensie. Obv nieuwe hoogtebestand opnieuw berekening aangevraagd bij TNO naar radarverstoring.
NO - De Brand	Procedure stilgelegd. Locatie nu niet aan de orde.	's-Hertogenbosch zoekt, vanuit duurzaamheidsdoelstelling samen met gemeente Oss, naar gezamenlijke locatie(s) voor (grootschalige) windenergie

NO - Uitbreiding en vervanging Ecopark	Windturbines realiseren op dit bedrijventerrein is complex door huidige regelgeving rond risicozonering.	Aanvragen experimenteerstatus. Besluitvorming hierover is uitgesteld. Dit gaat pas uitgewerkt worden wanneer de regeling uit het BKL (Besluit Kwaliteit Leefomgeving) helemaal vast ligt.
West - Vervanging Volkerak/ Sabinadijk/ Karolinadijk	Planning. Besluit vervangen sluizen wordt door RWS pas in 2020 genomen.	Afwachten besluit RWS in 2020.

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Provincie Noord-Brabant	Door voornoemde knelpunten zal 470,5 MW opgesteld vermogen niet in 2020 zijn gerealiseerd. Echter, de conclusie in deze monitor dat 277,00 MW in 2020 haalbaar is, deelt de provincie niet. De provincie Noord-Brabant is zelf van mening dat, gekeken naar de specifieke projectplanningen bij diverse projecten, ca 390 MW operationeel vermogen in 2020 te verwachten is; dat is ruim 80% van de taakstelling in de provincie. In de loop van 2021/2022 verwacht de provincie de 470,5 MW evenwel te halen, en wel ruimschoots. Enerzijds door het oplossen van knelpunten, anderzijds door nieuwe initiatieven en gebiedsverkenningen die nu in opstartfase zijn. Lokale participatie, maatschappelijke meerwaarde en goede ruimtelijke ordening zijn hierbij speerpunten, welke wellicht nu leiden tot enige vertraging maar uiteindelijk zullen bijdragen in het behalen van de totale duurzaamheidsdoelstelling voor 2050.
Overige kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	218,7 MW	46,5%	46,5%
Bouw (in voorbereiding)	58,3 MW	12,4%	58,9%
Vergunningen procedure	123,0 MW	26,1%	85,0%
Ruimtelijke procedure	7,5 MW	1,6%	86,6%
Voortraject	133,2 MW	28,3%	114,9%
Totaal	540,7 MW	114,9%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	277,0 MW	58,9%	58,9%
	0,0 MW	0,0%	58,9%
	263,7 MW*	56,0%	114,9%
Totaal	540,7 MW	114,9%	

*Waarvan 193,5 MW nodig voor de doelstelling en 70,2 MW overcapaciteit.

Conclusie:

De provincie Noord-Brabant heeft een doelstelling van 470,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in Noord-Brabant 218,7 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor ruim 46% van de provinciale doelstelling 2020. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerd vermogen niet gestegen.

Er resteert in de provincie Noord-Brabant een opgave van 251,8 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Van 58,3 MW (12,4%) is de bouw gestart dan wel in voorbereiding. De provincie heeft 70,2 MW meer projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd voor de doelstelling in 2020, waardoor het totaal op 114,9% komt.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 277,0 MW operationeel vermogen haalbaar is. De resterende 193,5 MW is waarschijnlijk niet tijdig haalbaar. De oplossing van de knelpunten in provincie Noord-Brabant vergt inspanningen van alle partijen.

In de provincie Noord Brabant is het afgelopen jaar flink ingezet op versnelling in de pijplijn van projecten. Zo is het project West A16 (108,5 MW) onder provinciale coördinatie versneld doorontwikkeld tot in de vergunningenprocedure. In december is besluit over het voorkeursalternatief stevig doorgezet. Met steun van de Gedeputeerde zet de provincie alles op alles om tempo te maken met dit project.

In het afgelopen jaar heeft de provincie grote stappen in de goede richting gezet maar het effect van de versnelling is nog niet zo sterk dat het de projecten op een passende planning heeft gebracht.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de haalbaarheid van de opgave in de provincie gelijk gebleven (0). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO onwaarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Noord-Brabant tijdig zal worden gerealiseerd.

DRENTHE

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Drenthe)

Datum:	31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020:	285,5 MW
Capaciteit gereserveerd:	285,5 MW
Gedeelde visie provincie en gemeenten?	Ja

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Gebiedsvisie			23/6/2013	
Actualisatie Omgevingsvisie			7/2/2014	
Regieplan			24/9/2014	

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

Windparken Emmen

De gemeente Emmen heeft (in 2014 na vaststelling van het provinciaal regieplan windenergie Drenthe) aan Provincie Drenthe het verzoek gedaan om zelf de procesregie te mogen voeren voor de realisatie van 95,5 MW op haar grondgebied en hiervoor de planning te hanteren uit het Regieplan Windenergie Drenthe. Op 28 juni 2016 heeft de Raad van Emmen haar Structuurvisie Wind Emmen vastgesteld. Deze voorziet in de ontwikkeling van 95,5 MW windenergie in drie deelgebieden, namelijk N34, Pottendijk en Zwartembergerweg. Begin 2017 zijn door Emmen 3 gebiedsplatforms ingesteld, waarbinnen voor elk van de drie deel-gebieden overleg plaatsvindt tussen initiatiefnemers en een vertegenwoordiging van omwonenden. Dit proces wordt begeleid door een onafhankelijk voorzitter in opdracht van gemeente Emmen. Deze drie gebiedsplatforms hebben in 2017 veel tijd gestoken in onderzoek en discussie naar de haalbaarheid van windturbines tot een maximale tiphoogte van 149 meter. Omwonenden houden daarbij vast aan deze randvoorwaarde vanuit de Structuurvisie Wind Emmen. Initiatiefnemers hebben per mei 2017 eigen doorrekeningen ingebracht waarbij een hogere tiphoogte aan de orde is vanwege afnemende SDE+ subsidies en een minimaal financieel rendement als ontwikkelende partij. Omwonenden hebben als reactie daarop een eigen berekening laten doen. De uitkomsten van beide onderzoeken zijn meegenomen naar de onderhandelingen in de gebiedsplatforms. Om een patstelling te voorkomen heeft Provincie Drenthe per oktober 2017 alle betrokken partijen aan tafel genodigd om de voortgang in de gebiedsplatforms te bespreken en een aanzet te geven tot de start van onderhandelingen richting voorstellen per deelgebied. Deze voorstellen moeten resulteren in vergunningaanvragen en de voorbereiding van project MER rapportages (startnotities) voor de verschillende windparken. Voor WP Pottendijk tekent zich een lokaal alternatief af, wat op lokale steun kan rekenen. Dit omvat in totaal zo'n 50 MW, met een afwijkende configuratie. Start bouw wordt voorzien in 2019.

Windparken Coevorden

In Coevorden (40 MW doelstelling) zijn in de structuurvisie twee gebieden aangewezen, die overeenkomen met de Gebiedsvisie van de provincie. Inmiddels zijn er in Coevorden 8 turbines gerealiseerd. Het opgesteld vermogen in Coevorden is daarmee per december 2017 op 20,3 MW uitgekomen. Voor de resterende MW's zijn de gebieden Industrierrein Europark en het gebied Weijerswold in beeld. Het Europark krijgt nog 3 turbines, terwijl bij tussen Weijerswold en Duitse grens 4 turbines worden gebouwd. In totaal 7 turbines. Dat brengt het totaal boven de 40 MW

Per juli 2017 heeft de Raad van Coevorden de bestemmingsplannen voor beide windparken vastgesteld en zijn in gecombineerde behandeling ook de Omgevingsvergunningen verleend. Tegen deze besluiten zijn beroepen mogelijk bij de Rechtbank en Raad van State.

Windpark Drentse Monden en Oostermoer (RCR):

Het windpark De Drentse Monden en Oostermoer is een initiatief van meerdere initiatiefnemers in het Veenkoloniale gedeelte in de gemeenten Borger-Odoorn en Aa en Hunze. De minister van Economische Zaken en Klimaat is als projectminister, samen met de minister van Binnenlandse Zaken, verantwoordelijk voor de coördinatie van de ruimtelijke inpassing (inpassingsplan) en de vergunningverlening.

Voor dit windpark zijn in september 2016 de Omgevingsvergunningen, Natuurbeschermingswet vergunningen verleend en is het Rijksinpassingsplan vastgesteld. Tegen deze besluiten was beroep mogelijk bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Behandeling van deze beroepen heeft plaatsgevonden in de zitting bij de Raad van State op 14 en 15 september 2017. In het laatste kwartaal van 2017 zijn vergunningen voor de fysieke aanleg van het windpark aangevraagd, waaronder de aanlegvergunningen, aanpassingen in de wegenstructuur en voor de netinpassing.

Krimp ten aanzien van het reeds opgestelde vermogen aan windenergie speelt hier (gezien de leeftijd van de opgestelde windturbines) niet volgens de Provincie Drenthe. In Drenthe lopen slechts 3 turbines (9 MW totaal) te Coevorden op terrein van het Ministerie van Defensie risico op onvoorziene sanering. Deze drie turbines zijn in 2011 geplaatst. Hiervoor is geen SDE+ subsidie verleend. Gezien de leeftijd van deze turbines is krimp hiermee niet aan de orde.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Drenthe													
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen				Verschil t.o.v. doelstelling	
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject		
	Borger-Odoorn	Drentse Monden Oostermoer	RCR			155,3	0,0	155,3					
	Coevorden	Weijerswold	GCR			14,4	0,0	14,4					
	Coevorden	Europark Belweg	GCR			6,4	0,0	6,4					
	Coevorden	Europark Hulteweg	GCR			3,6	0,0	3,6					
	Emmen	N34	GCR			21,0	0,0				21,0		
	Emmen	Pottendijk	GCR			50,5	0,0				50,5		
	Emmen	Zwartenbergerweg	GCR			24,0	0,0				24,0		
Totaal:					285,5	21,2	275,2	0,0	179,7	0,0	0,0	95,5	+10,9

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
Drentse Monden Oostermoer	Weerstand en gebrek aan acceptatie bij omwonenden en lagere overheden.	Uitwerken van het overeengekomen gebiedspakket/fonds voor de leefomgeving.
Europark Hulteweg	Planning.	Gemeente moet vinger aan de pols houden.
N34 en Pottendijk	Onderhandelingen tussen bewonersplatforms en initiatiefnemers lijken tot een patstelling te leiden, wat er in het uiterste geval toe zou kunnen leiden dat het project helemaal niet van de grond komt. Initiatiefnemers willen turbines hoger dan 149 meter, bewoners willen dit niet. In de structuurvisie van de gemeente Emmen is een max. hoogte van 149 meter opgenomen, mits overeenstemming met de bewoners en initiatiefnemers wordt bereikt dat de turbines hoger mogen.	De gedeputeerde verzoekt de gemeente Emmen middels een brief het gebiedsproces weer te hervatten en alle betrokkenen weer aan tafel te krijgen.
Weijerswold	Weijerswold heeft last van een repower park aan Duitse zijde. Plan in Weijerswold was afgestemd op "oude" park, moet nu gaan schuiven (ca 50 m.) anders last van elkaar. Dus moet het bewonersplatform ook weer over nieuwe situatie praten	De gemeente fungeert als doorgeefluik van het platform naar de initiatiefnemers.
Zwartenbergerweg	Samenwerking gemeente, bewonersplatform en initiatiefnemers niet optimaal	Betere samenwerking tussen alle partijen.
	In dit gebied heeft initiatiefnemer te maken met verdrag van Meppen. Daardoor is samenwerking en afstemming met Duitsland noodzakelijk. Dit levert vertraging op door extra en andere procedures	Samenwerking en afstemming met Duitsland: overheden en initiatiefnemers.

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	21,2 MW	7,4%	7,4%
Bouw (in voorbereiding)	179,7 MW	62,9%	70,4%
Vergunningen procedure	0,0 MW	0,0%	70,4%
Ruimtelijke procedure	0,0 MW	0,0%	70,4%
Voortraject	95,5 MW	33,5%	103,8%
Totaal	296,4 MW	103,8%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	200,9 MW	70,4%	70,4%
	0,0 MW	0,0%	70,4%
	95,5 MW*	33,5%	103,8%
Totaal	296,4 MW	103,8%	

*Waarvan 94,6 MW nodig de doelstelling en 10,9 MW overcapaciteit.

Conclusie:

De provincie Drenthe heeft een doelstelling van 285,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in Drenthe 21,2 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor 7,4% van de provinciale doelstelling. Ten opzichte van 2015 is het geïnstalleerd vermogen gelijk gebleven.

Er resteert in de provincie Drenthe een opgave van 264,3 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Van 179,7 MW (54,4%) is de bouw gestart dan wel in voorbereiding. De provincie heeft 10,9 MW meer projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd voor de doelstelling in 2020, waardoor het totaal op 103,8% komt.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 200,9 MW operationeel vermogen haalbaar is en 84,6 MW is waarschijnlijk niet tijdig haalbaar. De oplossing van de knelpunten in provincie Drenthe vergt inspanningen van alle partijen.

Voor Drentse Monden zijn de belangrijkste (herroepelijke) vergunningen al binnen maar er loopt nog een procedure bij de Raad van State. Ook voor de nog af te geven vergunningen ter voorbereiding op uitvoering van de bouw kunnen procedures bij de Raad van State worden aangespannen. Verder dient voldaan te worden aan het overeengekomen convenant met Lofar Astron, waardoor een tijdigheid van realisatie alsnog onder druk komt. In Drenthe worden acties tegen windprojecten veelal op het scherp van de snede gevoerd en soms overschrijden deze nadrukkelijk de grens van het maatschappelijk toelaatbare. In de overige projecten heeft de provincie de procesregie gedelegeerd aan de gemeenten Emmen en Coevorden, maar stuurt op planning. In Coevorden is men erin geslaagd de gewenste procesversnelling te realiseren. De projectontwikkeling in Emmen (95,5 MW in het voortraject) echter lijkt tot een patstelling te leiden en is daarmee zorgwekkend vanuit het perspectief van bestuurlijke afspraken over wind op land. Het doorbreken van de patstelling vraagt bestuurlijke regie en besluitvorming teneinde (tijdige) realisatie van de doelstelling in deze gemeente te realiseren. De provincie heeft betrokken partijen in het najaar uitgenodigd om met voorstellen per deelgebied te komen die tot het doorbreken van de patstelling kunnen leiden. De gemeente voert de regie over de realisatie van windenergie en is in het najaar met alle betrokken partijen verder in overleg gegaan.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de haalbaarheid van de opgave in de provincie niet veranderd (0). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO onwaarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Drenthe tijdig zal worden gerealiseerd.

GELDERLAND

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Gelderland)

Datum:	31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020:	230,5 MW
Capaciteit gereserveerd:	minimaal 230,5
Gedeelde visie provincie en gemeenten?	Gedeeltelijk

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Omgevingsverordening			24/9/2014	
Omgevingsvisie			9/7/2014	
Windvisie	2/9/2014		12/11/2014	Amendement ingetrokken op 25 feb. 2015

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

De provincie faciliteert een zoekproces voor gemeenten/regio's om tot goede locaties te komen.

Traject Omgevingsvisie/-verordening: PS hebben de Omgevingsvisie (hoofdlijnen) op 9 juli 2014 vastgesteld. De Omgevingsverordening (regels) is op 24 september 2014 vastgesteld. De omgevingsvisie en -verordening zijn geactualiseerd vastgesteld door PS op 28 juni 2017.

Windvisie: de provincie Gelderland heeft gezocht naar locaties voor windenergie met draagvlak bij gemeenten. Deze zijn vastgelegd in de "Windvisie provincie Gelderland", een eerste uitwerking van de Omgevingsvisie. Voor deze windvisie is ook een MER gemaakt, waarin de locaties op milieuaspecten zijn beoordeeld. De windvisie omvat 22 locaties (voorkeurs-alternatief), met een totaal vermogen, geactualiseerd voor 2017, van 254,8 MW.

De provincie ondersteunt gemeenten, initiatiefnemers maar vooral burgerinitiatieven actief in de verdere ontwikkeling van windparken o.a. door procesondersteuning, inzet 3D visualisatie, voorfinanciering van onderzoeken e.d. In de Windvisie is ook een zestal kansrijke locaties voor extra ontwikkeling genoemd, die nog niet ruimtelijk kunnen worden vastgelegd, maar waar de provincie actief samen met de betreffende gemeente opwekking van windenergie wil proberen tot stand te brengen. Deze locaties zijn opgenomen met een potentieel vermogen van 120,6 MW.

Om realisatie van gemeentelijke/regionale doelstellingen en overig gedragen (burger)-initiatieven buiten de vastgestelde locaties (en uitsluitingsgebieden) te faciliteren, is door de provincie aanvullend beleid geformuleerd dat realisatie van windturbines (waaronder ook solitaire turbines) mogelijk maakt. De beoordeling of solitaire windturbines passend zijn laat de provincie aan de betreffende gemeente.

De provincie heeft tot en met 2020 nog niet te maken met vervanging of sanering van windturbines. De operationele levensduur van windturbines is vaak minimaal 20 jaar. Gelet op het bouwjaar van de eerste windturbines die bijdragen aan de gemaakte afspraak in Gelderland (2005) en het jaar waarin de doelstelling bereikt moet worden (2020) speelt krimp hiervoor geen rol. De provincie heeft tevens geen geluid gehoord dat bestaande windturbines aan het eind van de subsidieperiode vervangen worden.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Gelderland												
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen				Verschil t.o.v. doelstelling
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject	
	Arnhem	Kleefsewaard-Koningspleij	GCR			14,4	0,0	14,4				
	Geldermalsen	Windpark AVRI	GCR			10,8	0,0	10,8				
	Geldermalsen	Windpark Deil	GCR			39,6	0,0	39,6				
	Oldebroek	WP Hattemerbroek/ Oldebroek	GCR			14,4	0,0	14,4				
	Oude IJsselstreek	Den Tol				31,5	0,0	31,5				
	Zevenaar	Bijvanck	PCR			13,2	0,0	13,2				
	Nijmegen	De Grift Oosterhout - 5e turbine				2,5	0,0		2,5			
	Nijmegen	ENGIE-terrein	GCR			4,8	0,0		4,8			
	Overbetuwe	Rietkampen/Oosterhout-Park 15	GCR			9,6	0,0		9,6			
	Zaltbommel	Windpark Bommelerwaard-A2 (vh. Spoor A2)	PCR			8,0	0,0		8,0			
	Harderwijk	Uitbreiding Lorentz	GCR			7,2	0,0			7,2		
	Nijmegen	Langs A73				9,6	0,0				9,6	
	Nijmegen	TPN-West				2,4	0,0				2,4	
	Zutphen	IJsselwind				10,2	0,0				10,2	
		Totaal:		230,5	82,4	178,2	0,0	123,9	24,9	7,2	22,2	+30,1

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
De Grift Oosterhout - 5e turbine	De geplande 5e turbine is vertraagd. De grondeigenaar werkt niet mee. Twee zaken moeten nog geregeld worden 1) wiekoverslag 4e turbine en 2) grondovereenkomst voor 5e turbine.	Er zijn diverse aanbiedingen gedaan. Als het laatste voorstel niet wordt geaccepteerd kan de gedoogprocedure worden ingezet.
Den Tol	Netbeheerder Liander heeft aangegeven dat netinpassing 2 jaar ipv 1 jaar gaat duren, vanaf het moment van aanvraag. Er is ook nog geen opdracht voor een aansluiting.	Dialog met Liander. De eerste stapjes naar een oplossing zijn door Liander gezet. Eind 2017 is Liander gestart met uitbreidingsplan voor onderstation Ulft. Een tijdige totaaloplossing is onzeker.
	Er is nog geen definitieve beschikking ontvangen op het bezwaarschrift op de verleende ontheffing voor de Ff-wet (soortenbescherming). Er is bezwaar gemaakt door Nabu tegen de eerder afgegeven ontheffing. En de Initiatiefnemer maakt zelf bezwaar tegen opgelegde mitigerende maatregelen.	Overleg met RVO.
	Er loopt nog een procedure bij de Raad van State. De omgeving van Netterden heeft grote moeite met acceptatie van het plan.	Geen directe maatregel mogelijk. Men is in afwachting van de uitspraak.
ENGIE-terrein	Afstand tot waterwegen in relatie tot scheepvaartradar. Dit speelt bij beide turbines.	Omwillen van versnelling is ingezet op verschuiving van de turbine. Productieverlies wordt voorzien doordat de turbines nu dichter op elkaar staan.

Vervolg tabel op volgende pagina

Vervolg tabel op vorige pagina

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
	1 molen is vlak bij een 150 kV onderstation van TenneT gepland. Volgens Handboek Risicozonering zou plaatsing binnen de 10-6 contour mogelijk moeten zijn (tot 10% risico mag worden toegevoegd). TenneT heeft inzet dit tot 0% terug te brengen en stuurt aan op plaatsing buiten de 10-6 contour. Wettelijke basis hiervoor is onduidelijk.	Omwille van versnelling wordt ingezet op verschuiving van de betreffende turbine buiten de 10-6 contour. Productieverlies wordt voorzien doordat de turbines nu dichter op elkaar staan.
	Het draagvlak in de omgeving is een onzekere factor. Vooral het thema 'geluid' vinden omwonenden moeilijk. Gemeenteraadsverkiezingen spelen een rol.	Initiatiefnemer maakte in Q4 2017 een inhaalslag. Men zocht breed verbinding met partijen (burgers / bedrijven) en een nog in te stellen Klankbordgroep. Er is intensief gecommuniceerd en een informatie-markt georganiseerd. Initiatiefnemer volgt de NWEA-gedragscode en denkt na over participatie vormen, zoals mee-investeren en stroomafname. Er is zicht op draagvlak voor beide turbines. Over thema "geluid" wordt aanvullend gecommuniceerd.
IJsselwind	Voor 1 (van de 3) turbine op dijk van het waterschap knelt de afstand tot de vaarweg irt scheepvaartradar. De aanvraag is afgewezen omdat de rotor (onder de huidige beleidsregel van 50 m.) over het kanaal zou komen te draaien.	Toetsen aan de nieuwe beleidsregel, eventueel verplaatsing van de turbine andere (grond)positie.
Kleefsewaard-Koningspleij	Tegen het vastgestelde bestemmingsplan en de verleende omgevingsvergunning zijn een aantal beroepschriften ingediend bij de Raad van State. Initiatiefnemers starten niet met bouw voordat Raad van State uitspraak heeft gedaan.	In 2018 volgt naar verwachting een eerste zitting bij de Raad van State. Vervolgens doet de Raad van State een uitspraak.
Langs A73	Planning loopt achter. Er is geen initiatiefnemer.	Geen maatregel.
Rietkampen/Oosterhout-Park 15	Een van de turbines valt binnen de 10-6 contour van de 380 kV Hoogspanningslijn langs de A15. Verplaatsing van de turbine is vooralsnog niet haalbaar.	Technische uitwerking en onderbouwing van een mitigerende maatregel, in samenspraak met het TenneT, Initiatiefnemer, Rijk en Provincie. Dit omvat een (maatwerk) turbine op een sterk verhoogde/verstevigde fundering, bij mastfalen de tweede lijn van het 380 kV-verbinding niet zou worden geraakt. TenneT zou de maatregel liever niet toepassen; maar gelet op de voorgeschiedenis wordt in dit specifieke geval toch meegewerkt aan het onderzoek. Mogelijk is realisatie van het project in twee tranches van twee turbines uit te voeren.
TPN-West	Er is geen initiatiefnemer die het wil/kan oppakken.	Geen maatregel.
Windpark AVRI	Er volgt waarschijnlijk een procedure bij de RvS.	Geen maatregel.
Uitbreiding Lorentz	Draagvlak Vogelbescherming en Natuurvereniging (ecologie) en bij tweetal recreatieondernemingen.	Inzetten op optimaal omgevingsmanagement.
Wp Bommelerwaard-A2 (vh. Spoor A2)	Woningen in de nabijheid (dichtstbijzijnde op 300 meter). Vragen bij geluid en slagschaduw.	Goede afspraken met omgeving en afspraken over mitigerende maatregelen.
	In het plan/vergunningproces zijn overheden nog niet goed ingesteld op het faciliteren van bottom-up initiatieven. Mn de kosten hiervan.	Faciliteren financieringsarrangementen voor coöperaties door overheden.
	De manier van bestemmen in Zaltbommel is anders dan bij andere PCR's. Immers het grijpt nogal in bij de gemeente. Hier is nog weinig ervaring mee.	Goed overleg en verbinden tussen processen van overheden.
WP Hattermerbroek/Oldebroek	Nabij het park is een verblijfgebied voor Wulpen. Onderzoek laat zien dat deze soort ook bijzonder verstoringgevoelig is. Uiteindelijk zouden ze het gebied kunnen verlaten, wat als een kleiner of een groter risico kan worden ervaren.	Mogelijk moet er mogelijk een stilstandvoorziening worden getroffen.
	Het proces bij de Raad van State duurt langer.	Initiatiefnemer heeft hier geen directe invloed op.

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Kernteam	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	82,4 MW	35,7%	35,7%
Bouw (in voorbereiding)	123,9 MW	53,8%	89,5%
Vergunningen procedure	24,9 MW	10,8%	100,3%
Ruimtelijke procedure	7,2 MW	3,1%	103,4%
Voortraject	22,2 MW	9,6%	113,1%
Totaal	260,6 MW	113,1%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	206,3 MW	89,5%	89,5%
	2,5 MW	1,1%	90,6%
	51,8 MW*	22,5%	113,1%
Totaal	260,6 MW	113,1%	

*Waarvan 21,7 MW nodig voor de doelstelling en 30,1 MW overcapaciteit.

Conclusie:

De provincie Gelderland heeft een doelstelling van 230,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in Gelderland 82,4 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor bijna 36% van de provinciale doelstelling. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerd vermogen gelijk gebleven.

Er resteert in de provincie Gelderland een opgave van 148,1 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Van 123,9 MW (53,8%) is de bouw gestart dan wel in voorbereiding. De provincie heeft 30,1 MW meer projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd voor de doelstelling in 2020, waardoor het totaal op 113,1% komt.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 206,3 MW operationeel vermogen haalbaar is, over 2,5 MW zijn twijfels (mogelijk/ deels haalbaar maar kwetsbaar als gevolg van knelpunten en/of ten aanzien van benodigde doorlooptijd procedures) en 21,7 MW is waarschijnlijk niet tijdig haalbaar. De oplossing van de knelpunten in provincie Gelderland vergt inspanningen van alle partijen.

In het afgelopen jaar zijn in de provincie Gelderland goede stappen vooruitgezet. Het merendeel van de 14 projecten in de provinciale lijst is een procesfase opgeschoven. Windpark Den Tol, dat eerder een terugslag kreeg als gevolg van gevoerde beroepsprocedures bij de Raad van State, ligt dankzij intensieve samenwerking tussen alle betrokken stakeholders weer op koers.

Mede door bestuurlijke vasthoudendheid van de provincie via het hanteren van de provinciale coördinatie-regeling, is Windpark Bommelerwaard A2 in een versnelling gekomen. De resterende projecten in de vergunningenfase zullen nog verder moeten versnellen om op een passende planning te kunnen komen.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de haalbaarheid van de opgave in de provincie toegenomen (+). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO niet waarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Gelderland tijdig zal worden gerealiseerd.

LIMBURG

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Limburg)

Datum:	31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020:	95,5 MW
Capaciteit gereserveerd:	95,5 MW
Gedeelde visie provincie en gemeenten?	Gedeeltelijk

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) § 5.5.5	6/5/2014		12/12/2014	

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

Er zijn 19 gemeenten in Limburg waar windturbines conform het "Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014" (POL2014) zouden kunnen worden geplaatst, deze liggen buiten de uitsluitingsgebieden. In het POL2014 is er door PS van Limburg voor gekozen het voortouw van de planvorming van windturbines te leggen bij de gemeenten. De Provincie ondersteunt gemeenten actief hierbij. Dit gebeurt door de inzet van het Versnellingssteam Energie, waarmee expertise en dus ook capaciteit wordt geleverd. Tevens ondersteunt de Provincie bij generiek onderzoek en het organiseren van kennisdagen.

Er wordt, bij voorkeur intergemeentelijk, samengewerkt aan een gestructureerde en uitnodigende planontwikkeling. Er bestaat een intergemeentelijke samenwerking in Peelland-Zuid en in Parkstad Limburg. Daarnaast wordt er samengewerkt met de projectontwikkeling in Venlo/Horst a/d Maas en Sittard-Geleen.

In de aanpak worden de volgende stappen doorlopen:

- 1) het vaststellen van gemeentelijke uitgangspunten waarmee de randvoorwaarden voor medewerking door de gemeenten zijn vastgelegd;
- 2) het uitwerken en/of toetsten van plannen aan deze uitgangspunten;
- 3) de verdere planuitwerking.

Er worden met partijen afspraken gemaakt over samenwerking, zowel tussen gemeenten met Provincie als tussen gemeente, ontwikkelaar en Provincie. Hierin worden afspraken vastgelegd over planning, rolverdeling, participatie en ondersteuning.

Stand van zaken van de windopgave

In de samenwerking Peelland-Zuid doen vier gemeenten mee: Leudal, Nederweert, Peel en Maas en Weert. De samenwerking is in 2017 beklonken met een Samenwerkingsovereenkomst over de realisatie van 48 MW windvermogen. In de gemeente Leudal en Nederweert is gekozen voor een actief uitnodigen van initiatiefnemers, waarbij is gevraagd te komen met projectvoorstellen die zo maximaal mogelijk aansluiten bij de eerder door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunten. Dit leverde in deze twee gemeenten 19 projecten op. Om de gemeenten te ondersteunen in selectieproces is door de Provincie in 2017 een tijdelijk onafhankelijk deskundig windpanel ingesteld. Dit panel heeft geadviseerd op de aspecten landschap, profijt en omgevings-management. De gemeente zelf vulde dit aan met een beoordeling van andere RO-relevante toetsing. Op basis van deze gegevens heeft besluitvorming plaatsgevonden door B&W en gemeenteraad. In een eerste ronde zijn projectvoorstellen beoordeeld. De initiatiefnemers zijn vervolgens in staat gesteld de plannen aan te vullen en uit te werken tot principeverzoeken. Er zijn 9 principeverzoeken ingediend. Hierover is een tweede ronde beoordeling geweest. De gemeenteraad van Leudal heeft op basis van deze besluitvorming ingestemd met medewerking aan de coöperatieve projecten Kookepan en Heibloem. De gemeenteraad van Nederweert heeft medewerking toegezegd aan het project Ospeldijk, een samenwerking van de Water Maatschappij Limburg en een burger energiecoöperatie. De gemeente Nederweert beschouwt twee van de ingediende projecten als terugvaloptie. Er is na besluitvorming in de gemeenteraden gestart met de communicatie en ruimtelijke onderbouwing van de plannen. In Weert is 2016 één locatie aangewezen voor de ontwikkeling van windenergie. In 2017 heeft de gemeente ingestemd met een principeverzoek van de burgerenergiecoöperatie Weertenergie. Weertenergie

heeft later dit jaar met Eneco een samenwerkingsovereenkomst getekend voor o.a. de gezamenlijke ontwikkeling van het project Windpark Weert.

In de gemeente Peel en Maas is een keuze gemaakt tussen twee concurrerende initiatieven, mede op basis van adviezen van het windpanel. Het project Egchelsheide heeft in 2017 een aanvraag voor een Omgevingswijzigingsvergunning ingediend voor een omvang van 20 MW. DE gemeente Peel en Maas heeft op 27 december het ontwerp van de Omgevingsvergunning ter inzage gelegd.

Alle initiatiefnemers streven naar een hoge doorloopsnelheid en zijn gericht op een bouwvergunning voor het najaar 2018 om mee te kunnen dingen naar de SDE+-tranche in het najaar van 2018. Dit vraagt het volgen van een kritisch tijdsplan.

De samenwerking in Parkstad Limburg vindt plaats onder de vlag van Parkstad Limburg Energie Transitie (PALET). In Palet zijn zowel de gezamenlijke en gemeentelijke ambities en acties vastgelegd om toe te werken naar een energieneutrale stedelijke regio. De mogelijkheden voor windenergie zijn beperkt door hoge verstedelijking, Nationaal Landschap Zuid-Limburg en de nabijheid van vliegbasis Geilenkirchen. Er wordt met ondersteuning van het Versnellingssteam Energie gewerkt aan het vaststellen van uitgangspunten windenergie, participatie en communicatie. Er zijn verschillende ontwikkelaars op zoek naar geschikte locaties. Tot op heden heeft dit geleid tot één concreet principeverzoek in Landgraaf.

Het project Greenport Venlo is in 2017 gestart met de planologische procedure. Het planologisch zwaartepunt ligt in de gemeente Venlo. Horst aan de Maas werkt actief mee en heeft nog te maken met een planprocedure vanwege overdraai. Er is voorafgaande aan de start van de planologische procedure een overeenkomst getekend tussen ontwikkelaar Etriplus en de burger energiecoöperaties Reindonk (Horst) en Samenstroom (Venlo). Deze coöperaties gaan de sociale- en financiële participatie vormgeven. Voor de sociale participatie stelt Etriplus een fonds beschikbaar.

Er is in 2017 een intentieovereenkomst getekend tussen ontwikkelaar Engie, Sittard-Geleen en de Provincie, voor de ontwikkeling van het project Holtum-Noord. De communicatie met de omgeving is gestart. De technische en ruimtelijke onderbouwing wordt uitgewerkt.

De belangstelling door partijen voor projectontwikkeling in Limburg blijft aanwezig, maar lijkt af te nemen. Dit kan te maken hebben met het feit dat veel gemeenten keuzes hebben gemaakt voor of tegen windenergie.

Daarnaast vormen generieke knelpunten een serieuze bedreiging voor het realiseren van de opgave in Limburg. Destijds gaf de differentiatie van de SDE+ aanleiding voor een enorme toename van de belangstelling van initiatiefnemers. Met de jaarlijks afnemende SDE+-vergoeding, het ontbreken van een reële bandbreedte in de vergoeding op basis van feitelijk lokaal windregime en masthoogte en de onzekerheid over structurele toekomst van de SDE regeling in het beleid van het kabinet, heeft dit inmiddels een averechts effect.

Ook de hoogtebeperkingen rond vliegvelden (binnen en aan de grens) blijft een probleem. Nieuwe beperkingen rond Geilenkirchen zouden nieuwe projecten in Landgraaf in de kiem smoren. Vliegbasis de Peel, niet operationeel, beperkt het gebruik van het grondgebied van de gehele gemeente Venray. Daarbij is er een relatie met de radar toets, omdat dichterbij de vliegbasis de normhoogte niet 1000ft is, maar 500ft. Daarnaast beperkt de radar van Volkel de ontwikkeling van een groot deel van de windparken vanwege mogelijke radarverstoring

Naast deze meer technische knelpunten is draagvlak/acceptatie een continue zorg. De Provincie zet fors in om draagvlak en acceptatie te bevorderen. Dit vindt plaats door communicatie en kennisuitwisseling op bestuurlijk en ambtelijk niveau en in te zetten op een profijtplan voor de omgeving per project. Ook wordt de opgave voor wind verbreed naar een opgave voor duurzame opwekking: de windtaakstelling legt een focus op windenergie die de opgave voor de energietransitie te kort doet. Windenergie is hiervan slechts een onderdeel. Daarnaast zet de Provincie het versnellingssteam in ter ondersteuning van gemeenten. Coöperaties worden ondersteund door o.a. een leningsfaciliteit voor de projectontwikkeling.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Limburg														
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Netto vermogen						Verschil t.o.v. doelstelling	
							Sanering bestaand vermogen	Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject			
	Venlo	Greenport Venlo	GCR			30,0	0,0			30,0				
	Peel en Maas	Windpark Egchelseheide	GCR			20,0	0,0			20,0				
	Leudal	Windpark Heibloem	GCR			5,0	0,0						5,0	
	Leudal	Windpark Kookepan	GCR			9,0	0,0						9,0	
	Nederweert	Windpark Ospeldijk	GCR			12,0	0,0						12,0	
	Sittard-Geleen	Windpark Sittard-Geleen	GCR			9,0	0,0						9,0	
	Weert	Windpark Weert	GCR			9,0	0,0						9,0	
Totaal:					95,5	12,3	94,0	0,0	0,0	50,0	0,0	44,0	+10,8	

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
Greenport Venlo	In Limburg waait het op 100 m. hoogte minder hard dan elders in Nederland, vaak 6,5 m./sec. In SDE+ is categorie 7 m./sec. en lager de laagste categorie, geen gunstige businesscase.	Opnemen extra categorie in SDE+.
Greenport Venlo, Windpark Ospeldijk, Windpark Egchelseheide, Windpark Weert en Windpark Kookepan	Radarverstoring.	Initiatiefnemers moeten maatregelen nemen om radarverstoring te voorkomen.
Windpark Sittard-Geleen	Naast vliegtuigradar is de verstoring van de scheepsradar een knelpunt voor het project Holtum-Noord. RWS houdt zich aan de minimale afstand uit de beleidsregel. Door beperkingen in beschikbare ruimte is het lastig acceptabele locaties te vinden.	In gesprek met RWS bepalen wat hier met in achtneming van de (huidige en nieuwe) regelgeving mogelijk is en dit vastleggen. Maatwerk moet daarbij prevaleren boven standaard regels. Daarbij kan gedacht worden aan het toelaten van mitigerende maatregelen als bv de toepassing transponders.

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	12,3 MW	12,9%	12,9%
Bouw (in voorbereiding)	0,0 MW	0,0%	12,9%
Vergunningen procedure	50,0 MW	52,4%	65,2%
Ruimtelijke procedure	0,0 MW	0,0%	65,2%
Voortraject	44,0 MW	46,1%	111,3%
Totaal	106,3 MW	111,3%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	12,3 MW	12,9%	12,9%
	50,0 MW	52,4%	65,2%
	44,0 MW*	46,1%	111,3%
Totaal	106,3 MW	111,3%	

* Waarvan 33,2 MW nodig voor de doelstelling en 10,8 MW overcapaciteit.

Conclusie:

De provincie Limburg heeft een doelstelling van 95,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in Limburg 12,3 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor bijna 13% van de provinciale doelstelling. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerd vermogen gelijk gebleven.

Er resteert in de provincie Limburg een opgave van 83,2 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Er zijn eind 2017 geen projecten waarvan de bouw is gestart, dan wel in voorbereiding is. De provincie heeft 10,8 MW meer projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd voor de doelstelling in 2020, waardoor het totaal op 11,3% komt.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 12,3 MW operationeel vermogen gerealiseerd zal zijn, dat is niet meer dan het vermogen dat er nu al staat. Voor 50,0 MW zijn twijfels over de tijdige haalbaarheid (mogelijk/ deels haalbaar maar kwetsbaar als gevolg van knelpunten en/of ten aanzien van benodigde doorlooptijd procedures). De resterende 33,2 MW is niet tijdig haalbaar. De oplossing van de knelpunten in provincie Limburg vergt inspanningen van alle partijen.

De voortvarende projectontwikkeling in Greenport Venlo en Windpark Egchelseheide betekent een aanzienlijke versnelling op weg naar de doelstelling in de provincie. Ook in de andere projecten wordt geïntensiveerd door de inzet van het versnellingsteam. Het risico op radarverstoring bedreigt de ontwikkeling van windprojecten in nagenoeg de hele provincie; een afdoende maatregel voor dit knelpunt is nog niet in zicht. Dit maakt realisatie van de opgave in Limburg extra complex.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de haalbaarheid van de opgave in de provincie gelijk gebleven (0). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO onwaarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Limburg tijdig zal worden gerealiseerd.

OVERIJSSSEL

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Overijssel)

Datum:	31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020:	85,5 MW
Capaciteit gereserveerd:	Minimaal 85,5 MW (meer is mogelijk)
Gedeelde visie provincie en gemeenten?	Gedeeltelijk

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Herziene Omgevingsvisie (pag. 130, 131) en – verordening (bijlage 7,8)			7/3/2013	
Kaart beleidsvisie Noordoost-Overijssel: beleidsinformatie mei 2013 nr. 12295359				
Herziening Omgevingsvisie “Beken Kleur”			12/4/2017	

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

De Omgevingsvisie Overijssel beschrijft de ruimtelijke kaders voor windenergie en de rol van de provincie. In Overijssel wordt daartoe onderscheid gemaakt in de volgende gebieden:

- 1) Kansrijke zoekgebieden; ten noorden van de Vecht, tussen Staphorst-Zwolle en Hardenberg. In deze gebieden maakt de provincie prestatie-afspraken met gemeenten voor de bovenlokale ontwikkeling van windenergie.
- 2) Uitsluitingsgebieden windenergie: het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen EHS, de Nationale Parken, Nationale Landschappen, de laagvliegrotates en funnels en de obstakelvrije zones rond de in- en uitvliegroutes van luchthavens.
- 3) Gebieden met ruimte voor windenergie onder voorwaarden: in deze gebieden zijn initiatieven voor windenergie mogelijk indien er sprake is van een goed landschappelijk ontwerp conform de gebiedskenmerken.

In het huidige coalitieakkoord “Overijssel werkt 2015-2019” wordt vastgehouden aan de afspraak tussen Rijk en IPO om in 2020 85,5 MW aan windenergie in Overijssel te realiseren. Als voldaan is aan deze afspraak zullen vanuit de provincie geen dwingende ruimtelijke instrumenten meer ingezet worden voor de plaatsing van windmolens.

Het beleid gaat alleen over grote windmolens met een minimaal vermogen van 2 MW.

De verantwoordelijkheid om planologisch ruimte te maken voor windturbines ligt bij de gemeenten. De provincie stelt het kader voor locatiekeuze en ontwerp.

Voor elke situatie, windmolens in het buitengebied en op bedrijventerreinen, geldt het uitgangspunt van een goed landschappelijk ontwerp. De Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving en de catalogus Gebiedskenmerken wordt daarbij als uitgangspunt gehanteerd.

De provincie is van mening dat het al dan niet medewerking verlenen aan initiatieven die zijn gelegen in de “overige gebieden” op lokaal niveau dient te worden afgewogen. De provincie faciliteert initiatieven uit de markt en de maatschappij.

De herziening van de Omgevingsvisie Overijssel “Beken Kleur” is op 12 april 2017 door provinciale staten van Overijssel vastgesteld. De belangrijkste wijziging wat betreft windenergie is hierbij het loslaten van de zogenaamde clustereis van maximaal vier molens in het buitengebied.

Daarnaast hebben Provinciale Staten ingestemd met een voorstel om samen met partners een verkenning uit te voeren naar de mogelijkheden voor windenergie in Nationale Landschappen en (delen van) het Nationaal Natuur Netwerk. Deze verkenning is gestart maar het is nog niet bekend wanneer de uitkomsten worden verwacht. Als Provinciale Staten op grond van deze verkenningen, aanleiding ziet voor een beleidswijziging, dan wordt nieuw beleid in de eerstvolgende herziening van de Omgevingsvisie verwerkt.

In bestuurlijk overleg tussen provincie en betrokken de gemeenten Staphorst is besloten dat de provincie in deze gemeenten Dalfsen en Staphorst een actieve (faciliterende) rol krijgt om versnelling in planuitwerking te bewerkstelligen.

NB Vanuit het programma Nieuwe Energie Overijssel wordt ingezet op het bereiken van 20% hernieuwbare energie in 2023. Het programma wil lokale initiatieven nog sterker steunen.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Overijssel													
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Sanering bestaand vermogen	Netto vermogen				Verschil t.o.v. doelstelling	
								Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject		
	Hardenberg	De Veenwieken B (Boven de driehoek)	GCR			14,1	0,0	14,1*					
	Ommen	De Veenwieken A (Onder de driehoek)	PCR			9,4	0,0	9,4*					
	Staphorst	Spoorwind (WP Hopieve)				6,9	6,0	0,9					
	Dalfsen	Nieuwleusen synergie	GCR			8,4	0,0		8,4				
	Staphorst	Spoorwind II				12,0	0,0				12,0		
Totaal:					85,5	42,5	50,8	6,0	24,4	8,4	0,0	12,0	+1,8

*Was samen 30 MW. Ter voorkoming van radarverstoring wordt dit project agv hoogtebeperking met 6,5 MW minder vermogen gerealiseerd.

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
Spoorwind (WP Hopieve)	De bestaande netcapaciteit (MS-D) laat niet meer toe dan turbines van 2,3 MW, wat op zich al een uitzonderings-situatie vormt. Het opschalen naar turbines van 3 MW, zou leiden tot een noodzakelijke verzwaring van de aansluiting (MS-T) en infrastructuur, die zowel voor de initiatiefnemer als netbeheerder in de miljoenen loopt.	Kostenafweging van initiatiefnemer.

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	42,5 MW	49,7%	49,7%
Bouw (in voorbereiding)	24,4 MW	28,5%	78,2%
Vergunningen procedure	8,4 MW	9,8%	88,1%
Ruimtelijke procedure	0,0 MW	0,0%	88,1%
Voortraject	12,0 MW	14,0%	102,1%
Totaal	87,3 MW	102,1%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	66,9 MW	78,2%	78,2%
	8,4 MW	9,8%	88,1%
	12,0 MW*	14,0%	102,1%
Totaal	87,3 MW	102,1%	

* Waarvan 10,2 MW nodig voor de doelstelling en 1,8 MW overcapaciteit.

Conclusie:

De provincie Overijssel heeft een doelstelling van 85,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in Overijssel 42,5 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor bijna 50% van de provinciale doelstelling. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerd vermogen gelijk gebleven.

Er resteert in de Overijssel een opgave van 43 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Van 24,4 MW (28,5%) is de bouw gestart dan wel in voorbereiding. De provincie heeft 1,8 MW méér projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd voor de doelstelling in 2020, waardoor het totaal op 102,1% komt

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 66,9 MW operationeel vermogen haalbaar is, over 8,4 MW zijn twijfels (mogelijk/ deels haalbaar maar kwetsbaar als gevolg van knelpunten en/of ten aanzien van benodigde doorlooptijd procedures). De resterende 10,2 MW is waarschijnlijk niet tijdig haalbaar. De oplossing van de knelpunten in provincie Overijssel vergt inspanningen van alle partijen.

Het project Nieuwleusen synergie (8,4 MW) is er dankzij een forse inspanning van alle belanghebbende partijen in geslaagd een indrukwekkende versnelling te realiseren.

Wat het project Spoorwind II betreft heeft de provincie er uiteindelijk voor gekozen om de regie toch bij de gemeente Staphorst te laten. Gezien de actuele stand van zaken in de planontwikkeling zal de gemeente het proces op weg naar realisatie enorm moeten versnellen om het project op een passende planning voor 2020 te brengen. Dit lijkt erg optimistisch en vraagt nauwgezette monitoring van de voortgang door de provincie.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar de inschatting van RVO de haalbaarheid van de opgave in de provincie gelijk gebleven (0). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO niet waarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Overijssel tijdig zal worden gerealiseerd.

UTRECHT

A) Onderdeel beleidsinformatie (bron: provincie Utrecht)

Datum:	31 december 2017
Afspraak aantal MW in 2020:	65,5 MW
Capaciteit gereserveerd:	65,5 MW
Gedeelde visie provincie en gemeenten?	Ja

Plandocumenten:

Document	GS	Toelichting	PS	Toelichting
Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS) 2013-2028			4/2/2013	Herziening in jan. 2014; in november 2014 vastgesteld.
Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) 2013			4/2/2013	Herziening in jan. 2014; in november 2014 vastgesteld.
Herijking Structuurvisie			12/12/2016	Vastgesteld.

Hoe ruimtelijke reservering wordt geoperationaliseerd:

De in 2016 aangepaste Ruimtelijke Structuurvisie nodigt gemeenten uit te komen met initiatieven. De provincie kent op voorhand geen bovenwettelijke beperkingen en gaat nadrukkelijker het gesprek aan met relevante gemeenten en ondersteunt waar mogelijk zowel gemeenten als coöperaties. In 2017 hebben de gemeenteraden van Utrecht en Amersfoort groen licht gegeven voor de nadere uitwerking van (mogelijke) locaties. Voor locaties in andere gemeenten zijn verkennende gesprekken geweest met gemeente en coöperaties. Het primaat bij de ontwikkeling van locaties ligt bij het gemeentebestuur. Op basis van de in december 2017 voorliggende initiatieven kan volgens de provincie de 65,5 MW kort na 2020 worden bereikt. De 65,5 MW geldt niet als maximum.

Er is geen sprake van onvoorziene krimp. Voor de locatie te Lopik is de subsidietermijn in 2017 geëindigd. Er zijn geen voornemens de turbines te verwijderen.

B) Onderdeel projectinformatie (bron: RVO)

Projecten: Utrecht													
Projectstatus door RVO	Gemeente	Project	Coördinatie-regeling	Doelstelling	Gerealiseerd	Bruto projectvermogen	Netto vermogen					Verschil t.o.v. doelstelling	
							Sanering bestaand vermogen	Bouw (in voorbereiding)	Vergunningen procedure	Ruimtelijke procedure	Voortraject		
	Amersfoort	Isselt				6,0	0,0					6,0	
	Amersfoort	Knooppunt Hoevelaken				9,0	0,0					9,0	
	Houten	ARK-Goyerbrug				9,0	0,0					9,0	
	Utrecht	Rijnenburg				10,0	0,0					10,0	
Totaal:					65,5	34,1	34,0	0,0	0,0	0,0	0,0	34,0	+2,6

Projectknelpunten:

Projectnaam	Knelpunt	(Potentiële) maatregel
ARK-Goyerbrug	Evaluatie eerste windpark en mediation hebben lang geduurd. Gevoelig dossier bij omwonenden. Wachten op besluit Gemeenteraad om RO-traject te kunnen starten. Na de gemeenteraadsverkiezingen is meer duidelijkheid welk bevoegd gezag het park gaat ontwikkelen.	Zorgvuldig proces is gestart om omgeving op juiste manier te betrekken. Nagaan of GCR proces kan versnellen.
Isselt	Weerstand door mogelijke aantasting van open landschap. RO-traject start in 2018, te laat voor realisatie in 2020.	Zorgvuldig proces in samenspraak met de omgeving. Sturen op proces door gemeente en provincie.
Knooppunt Hoevelaken	RO-traject start in 2018; te laat voor realisatie in 2020.	Sturen op proces door gemeente en provincie.
Rijnenburg	Gevoelig traject. Over de precieze invulling van de polder Rijnenburg wordt uitgebreid besproken met initiatiefnemers en omgeving.	Werkgroep ingesteld met bewoners over inpassing wind bij toekomstige ontwikkeling polder Rijnenburg. Tot aan de zomer 2018 ontwerpateilers met de omgeving. Daarna besluit college of raad over in te zetten scenario.
Rijnenburg	Complexe situatie grondpositie. Ontwikkelaars hebben voorkeur voor woningbouw.	Gemeente en Provincie voeren gesprekken met grondeigenaren.

C) Reacties Stakeholders (bron: inbreng stakeholders via kernteamleden)

Stakeholder	Reactie
Provincie Utrecht	De in de tabel opgenomen MW's zijn indicatief.
Overige kernteamleden	Geen

D) Samenvatting en conclusie RVO 2017

Verdeling naar projectfase ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
Gerealiseerd	34,1 MW	52,1%	52,1%
Bouw (in voorbereiding)	0,0 MW	0,0%	52,1%
Vergunningen procedure	0,0 MW	0,0%	52,1%
Ruimtelijke procedure	0,0 MW	0,0%	52,1%
Voortraject	34,0 MW	51,9%	104,0%
Totaal	68,1 MW	104,0%	

Verdeling naar projectstatus ten opzichte van doelstelling 2020:

	Projectvermogen in MW	% Doelstelling	% Cumulatief
	34,1 MW	52,1%	52,1%
	0,0 MW	0,0%	52,1%
	34,0 MW*	51,9%	104,0%
Totaal	68,1 MW	104,0%	

* Waarvan 31,4 MW nodig voor de doelstelling en 2,6 MW overcapaciteit.

Conclusie:

De provincie Utrecht heeft een doelstelling van 65,5 MW. Aan het eind van 2017 stond in de provincie Utrecht 34,1 MW geïnstalleerd vermogen; dat is goed voor ruim 52% van de provinciale doelstelling. Ten opzichte van 2016 is het geïnstalleerd vermogen met 9 MW toegenomen.

Er resteert in de provincie Utrecht een opgave van 31,4 MW (Netto) voor de doelstelling 2020. Er zijn eind 2017 geen projecten waarvan de bouw is gestart, danwel in voorbereiding is. De provincie heeft 2,6 MW meer projectcapaciteit gepland dan strikt benodigd voor de doelstelling in 2020, waardoor het totaal op 104,0% komt.

Door RVO wordt op basis van deze monitor ingeschat dat 34,1 MW operationeel vermogen haalbaar is. Voor de vier overige projecten geldt dat deze nog steeds in het voortraject zijn, waardoor tijdige realisatie in 2020 niet haalbaar lijkt. De oplossing van de knelpunten in provincie Utrecht vergt inspanningen van alle partijen.

In 2017 is in provincie Utrecht één windproject gerealiseerd (9 MW). Voor de overige vier windprojecten in de monitor zijn zorgvuldige en vaak tijdrovende trajecten ingezet waarbij de communicatie met de omgeving een belangrijk onderdeel is. Dit heeft (nog) niet geleid tot versnelling of concrete stappen in het ruimtelijk spoor. Met het verstrijken van de tijd is de doelstelling in de provincie verder buiten bereik gekomen.

Ten opzichte van de vorige editie van deze monitor is naar inschatting van RVO de haalbaarheid van de opgave in de provincie gelijk gebleven (0). Gegeven de stand van zaken per 31/12/2017 is het volgens RVO onwaarschijnlijk dat de volledige doelstelling voor 2020 in de provincie Utrecht tijdig zal worden gerealiseerd.

Verantwoording

Herkomst informatie

Als uitgangspunt voor deze Monitor Wind op Land is de voorgaande editie (2016) genomen. De samenstelling van deze monitor is via onderstaande stappen tot stand gekomen.

Deskresearch geïnstalleerd vermogen

RVO heeft het operationeel vermogen per provincie zo nauwkeurig mogelijk geactualiseerd tot en met 31/12/2017. Voor de bepaling van het operationeel vermogen in deze monitor heeft RVO de eigen Database WOL, projectdata uit de SDE+ regeling en data van Windstats (Bosch en Van Rijn⁶) als basis genomen. Verder zijn de data voor zover als mogelijk vergeleken met de CBS-data en de verkregen data van CertiQ (niet openbaar).

Een belangrijk verschil tussen data van Windstats en CertiQ is dat eerstgenoemde partij een turbine meetelt wanneer de windturbine fysiek is opgericht terwijl CertiQ deze niet eerder meetelt dan wanneer een windturbine is geïnstalleerd en daadwerkelijk elektriciteit levert aan het net. RVO hanteert in de monitor het uitgangspunt dat de onder geïnstalleerd vermogen opgevoerde turbines ook daadwerkelijk operationeel dienen te zijn (produceren). Vooral voor nieuwe projecten die rond de jaargrens worden gebouwd, kan dat leiden tot verschillen tussen Windstats en CertiQ.

Diepte-interviews (360° feedback)

RVO heeft, conform de aanpak in eerdere edities van deze monitor, gedurende het afgelopen jaar informatie opgehaald bij relevante stakeholders rondom de verschillende wind op land projecten in Nederland. Veel informatie is opgehaald bij de provinciale windcoördinatoren (BLOW-co's) maar ook is gesproken met initiatiefnemers / projectontwikkelaars (waar onder energiecoöperaties), gemeenten, (RCR-)projectleiders, Bureau Energie Projecten, adviesbureaus, (provinciale) natuur en milieuorganisaties, netbeheerders, enz. De meeste aandacht is daarbij uitgegaan naar projecten in (de ruimtelijke en vergunningen-) procedure. Aanvullend op de diepte-interviews scant RVO ontwikkelingen in de projecten via (thematische) digitale nieuwsbrieven/media.

Vertrouwelijk karakter

Projectinformatie, onder meer verkregen van initiatiefnemers/projectontwikkelaars, is soms zeer concurrentiegevoelig. In de gesprekken kan ook informatie zijn gewisseld die politiek/bestuurlijk gevoelig kan liggen. De gesprekken in het kader van deze monitor hebben daarom een vertrouwelijk karakter meegekregen. Zonder nadrukkelijke toestemming van de betreffende partijen mag RVO deze informatie niet delen met derden.

Uitgangspunten

Informatie over reserveprojecten en ook projectinitiatieven die buiten de provinciale visies vallen, is buiten beschouwing van deze monitor gelaten.

In de monitor kijken we vooral naar het *netto* opgesteld vermogen. Dit netto vermogen is voor de doelstelling het toegevoegde vermogens in Megawatt (MW), waarin de effecten van toekomstige sanering, al zijn verwerkt. In de projectenlijst per provincie is zowel bruto vermogen (nieuw te bouwen), saneringsvermogen en netto toe te voegen vermogen aangegeven. In deze monitor worden ook tijdelijke effecten als gevolg van parallel draaien doorgerekend voor de doelstelling 2020.

Dataverwerking en analyse

RVO heeft alle verzamelde informatie uit verschillende bronnen in een relationele database bijeengebracht. Daartoe zijn zoveel mogelijk relevante variabelen als projectnaam, projectlocatie (gemeente), projectvermogen, projectfase, projectknelpunten, et cetera uniform vastgelegd.

⁶ RVO heeft een gegevens leveringsovereenkomst gesloten met Bosch en van Rijn, met een verplichting tot maximale inspanning om de te leveren data zo compleet en accuraat mogelijk te laten zijn.

Afwegingskader en indeling van projecten

RVO heeft per opgenomen project beoordeeld of tijdige realisatie (uiterlijk eind 2020 operationeel) redelijkerwijs haalbaar is. Daartoe is een Afwegingskader ontwikkeld (zie ook nadere toelichting in de bijlage). Dit kader biedt een (RVO) standaard benadering om haalbaarheid van tijdige realisatie van projecten te vertalen naar een indeling in 3 categorieën die de projectstatus⁷ aangeven: donkergrijs, grijs en lichtgrijs

Definitie grijscodes:

: >)	Donkergrijs	(Vrijwel) zeker: naar verwachting gerealiseerd in 2020
: >	Grijs	Mogelijk / deels: kwetsbaar als gevolg van eventuele knelpunten en/of ten aanzien van benodigde doorlooptijd procedures
: > (Lichtgrijs	(Ze)er onzeker / onduidelijk: vraagt veel inspanning ten aanzien van doorlooptijd en/of als gevolg van eventuele knelpunten. Tevens bij gebundelde projecten waar RVO onvoldoende inzicht op projectniveau kan verkrijgen.

Uitwerking definities en kalibratie van het kader:

In de grijscodering van projecten is nauwgezet gekeken naar de planning op weg naar realisatie conform het spoorboekje Rijk-IPO (zie bijlage), en de knelpunten die zich daarbij manifesteren. De doorlooptijd van een project vanaf de start van de ruimtelijke procedure bedraagt *gemiddeld* circa 5½ jaar (spoorboekje Rijk-IPO/provincies). Al naar gelang de aard, omvang en impact van een project kan dat soms iets korter of langer zijn.

Het spreekt voor zich dat de definities van de grijscodering zijn aangescherpt ten opzichte van de monitor over 2016. Immers naarmate de tijd verstrekt is een project eind 2017 niet langer even (on)haalbaar als dat in 2016 was.

Rapportage

Vanuit de database is een rapportage opgesteld. RVO monitort op basis van actuele en voortschrijdende inzichten. De achterenvolgende edities van de monitor kunnen niet helemaal naadloos 'op elkaar worden gestapeld'. Deze Monitor Wind op Land biedt de meest actuele inzichten op peildatum 31/12/2017 en vervangt daarmee alle eerdere edities.

Opbouw van de overzichten per provincie:

De provinciale overzichten in deze monitor hebben een standaard indeling:

Onderdeel beleidsinformatie: Het onderdeel beleidsinformatie (deel A) geeft inzicht in de ruimtelijke reservering, bijhorende plandocumenten en een beschrijving van hoe het beleid wordt geoperationaliseerd. De inhoud hiervan is door de provincies zélf aangeleverd. Deze informatie is in zijn geheel opgenomen in het provinciale overzicht (met vermelding bron: provincie). Eventueel gesignaleerde knelpunten en getroffen maatregelen worden vanaf deze editie geregistreerd in deel B bij de overige projectknelpunten.

Onderdeel projectinformatie: Voor elke provincie is een projectenoverzicht⁸ (deel B) opgenomen. Dit overzicht toont de projecten waarmee de provincie verwacht haar doelstelling te halen en die dus in de provinciale visie passen. Per project zijn ook knelpunten in beeld gebracht en voor zover van toepassing ook de maatregelen die door de betrokken stakeholders zijn genomen. Aan de hand van het Afwegingskader Wind op Land heeft RVO de projecten gekwalificeerd naar grijscode die de mate van waarschijnlijkheid uitdrukt of tijdige realisatie (uiterlijk eind 2020 operationeel) volgens RVO redelijkerwijs mogelijk is. De gepresenteerde projectinformatie valt onder verantwoordelijkheid van RVO (met vermelding bron: RVO). Voor zover er op projectniveau afwijkende beelden leven, biedt de monitor ruimte voor stakeholders uit het kernteam om een aanvullende reactie in te brengen.

⁷ In de bijlage bij deze monitor is (een toelichting op) het afwegingskader opgenomen.

⁸ In voorkomende gevallen kan een aantal projecten gebundeld worden weergegeven.

Reacties Stakeholders: Dit onderdeel (deel C) biedt ruimte voor opvattingen van individuele stakeholders, voor zover dit niet breder wordt gedeeld door overige deelnemers aan de werksessie.

Samenvatting en conclusie RVO 2017: In de samenvatting presenteert RVO de geaggregeerde projectdata per provincie in MW's (absoluut en relatief) naar procesfase en naar grijscode. Dit in eerste instantie voor het totale vermogen dat binnen het kader van de provinciale monitor in ontwikkeling is, inclusief de extra projectcapaciteit. Op basis van de stand van zaken in de provincie heeft RVO langs een eenduidige structuur een conclusie geformuleerd, waarbij extra aandacht is gegeven aan aard en omvang van de restopgave tot aan de overeengekomen doelstelling, waarbij het niet benodigde deel van de extra capaciteit buiten beschouwing is gelaten. Het spreekt voor zich dat de conclusies volledig voor rekening van RVO komen.

Afstemming

De door RVO gehanteerde werkwijze is afgestemd via het Werkplan Monitor Wind op Land 2017 dat na agendering is vastgesteld in het kernteam en in het BLOW-overleg met provinciale windcoördinatoren. De conceptrapportage is inhoudelijk besproken met betrokken adviseurs uit RVO-team wind op land en waar van toepassing geharmoniseerd op eenduidige kwalificatie van projecten, onder meer voor indeling naar procesfase, grijscodering, knelpunten en formulering van conclusies.

Aansluitend is de conceptversie van de provinciale monitor gewisseld met de betreffende provinciale windcoördinatoren voor een laatste controle op gepresenteerde feiten over de projecten (niet op kwalificatie daarvan door RVO), waarna de gehele concept-monitor (alle provincies en het nationale beeld) is verspreid onder leden van het kernteam en de provinciale windcoördinatoren.

Werksessie kernteam

RVO streeft naar presentatie van een gedragen beeld bij Rijk, provincies en overige stakeholders. In een gezamenlijke werksessie op 1 maart 2018 as. met de vertegenwoordigers uit het Kernteam, is het gevolgde werkproces toegelicht en is per provincie de provinciale monitor besproken evenals de conclusies ten aanzien van de nationale doelstelling.

Deelname aan de werksessie met het kernteam stond in principe ook open voor alle provinciale windcoördinatoren (BLOW-co's), die de behoefte voelden een inhoudelijke reactie te geven op het door RVO gepresenteerde beeld over de betreffende provincie. Waar bespreking van de conceptversie aanleiding gaf tot aanpassing of herformulering is deze doorgevoerd in het definitief concept van de monitor.

Na bespreking van het definitief-concept van de monitor in het kernteam en verwerking van de laatste punten is de Monitor Wind op Land 2017 vastgesteld en als versie Definitief opgeleverd aan de opdrachtgever, zijnde het kernteam Wind op Land. Het kernteam is daarmee verantwoordelijk voor (alle communicatie over) de inhoud van de monitor.

Aansluitend verzorgt het ministerie van EZK (voorzitter kernteam) voor bestuurlijke afstemming en aanbieding van de definitieve eindversie van de monitor aan de Tweede Kamer, mogelijk onder begeleiding van een Kamerbrief van de minister van Economische Zaken en Klimaat. Tevens wordt de monitor dan gepubliceerd op Rijksoverheid.nl, waarmee de monitor openbaar wordt.

BIJLAGEN

BIJLAGE: Procesfasen

Bij registratie van projecten op weg naar realisatie, wordt onderscheid gemaakt naar de volgende procesfasen:

Gerealiseerd:

Afbakening: vanaf het moment dat een turbine door de netbeheerder (en hiermee CertiQ) is geaccepteerd voor netlevering. Bron: CertiQ en Windstats.

Bouw (in voorbereiding):

Afbakening: vanaf moment dat positieve beschikking SDE+ is afgegeven.

NB Op peildatum 31/12/2017 zijn nog niet alle aanvragen uit de najaarsronde SDE+ beschikt. Daarom zijn alle *aangevraagde projecten/windvermogens* binnen deze categorie opgenomen. Bron: RVO

Vergunningen procedure:

Afbakening: vanaf moment dat bekend is dat het formeel proces voor de vergunningaanvraag loopt. Bron: Provincie; Gemeente; IenW/EZK/BEP.

NB Coördinatieprojecten worden per project als RCR, PCR of GCR opgenomen. Gecoördineerde projecten kunnen direct in de fase 'vergunningprocedure' worden opgenomen.

Ruimtelijke procedure:

Afbakening: De 'ruimtelijke procedure' start zodra er een plandocument publiek ter inzage is gelegd. Bron: Provincie; Gemeente; IenW/EZ/BEP.

Voortraject:

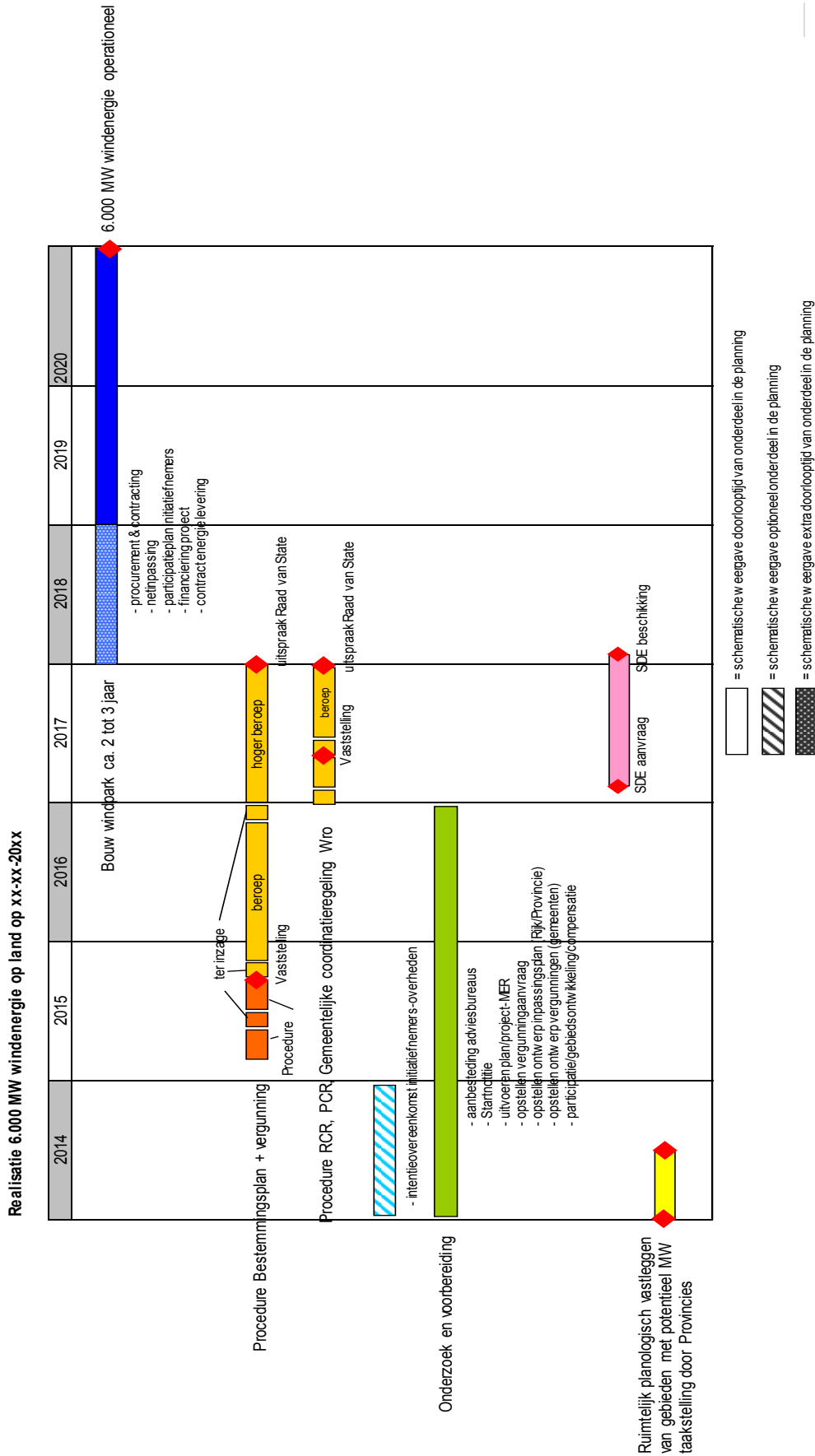
'Afbakening' is lastig: Er zijn initiatieven maar het draagvlak is nog niet breed/sterk genoeg om deze publiek te kunnen communiceren. Bron: NWEA; Gemeente en Provincie

Voor de verschillende planfasen wordt gevraagd naar de (verwachte) startdatum, bv indiening aanvraag vergunningen of SDE-aanvraag, en de einddatum, waarop men de (laatste) benodigde vergunning of beschikking verwacht te verkrijgen.

Als er een (negatief) verschil is tussen provinciale opgave en de optelling van projecten in verschillende planfasen, wordt een het verschil opgenomen in de kolom 'ontbrekend'.

In de monitor wordt per project het netto toegevoegde vermogen geregistreerd. In geval van herstructurering/sanering en opschaling wordt tevens geregistreerd het aantal te verwijderen MW's en de eventuele 'paralleldraai termijn'.

BIJLAGE: Spoorboekje IPO-Rijk

BIJLAGE: Toelichting bij het Afwegingskader

Het Afwegingskader Wind op Land biedt een RVO standaardbenadering om projecten in te delen naar projectstatus. Centraal daarbij staat de vraag of het opgenomen aantal MW's redelijkerwijs productief kan zijn in 2020. Bij de ontwikkeling van het kader is eerder samengewerkt met experts van RVO uit het team Kwaliteit, Monitoring en Effectmeting.

De door de provincies aangedragen projecten zijn ingedeeld binnen de drie categorieën (donkergrijs, grijs en lichtgrijs) in het Afwegingskader. Het Afwegingskader wordt elk jaar herijkt op de overeengekomen doorlooptijden/planning het Spoorboekje Rijk-IPO/Provincies. De focus voor deze editie ligt op projecten die in de ruimtelijke procedure en vergunningenprocedure verkeren. De beoordeling van projecten in door RVO heeft het karakter van een 'expert judgement' gebaseerd op de 360° feedback die door RVO voor deze monitor is opgehaald.

Deze monitor biedt slechts een momentopname. De ontwikkeling van windprojecten is een proces met een hoge dynamiek in verschillende betrokken domeinen. Deze zijn: draagvlak/planparticipatie (people); milieu, natuur en ecologie (planet): economische haalbaarheid (profit/prosperity) en nationale, provinciale en lokale politiek (politics).

De snelle ontwikkelingen in deze domeinen kunnen elkaar door de tijd al naar gelang versterken of tegenwerken. Hierdoor verloopt de haalbaarheid van een windproject vaak niet lineair. Nieuwe knelpunten kunnen het project terugwerpen in haalbaarheid of planning voor realisatie. Daarmee kan ook de indeling naar projectstatus per editie van de monitor wisselen.

De inschatting of een project tijdig wordt gerealiseerd kan positiever worden maar ook naar beneden worden bijgesteld, als bepalende factoren in de omgeving van het project daartoe aanleiding geven. Het afwegingskader en relaties tussen de gehanteerde categorieën bieden ruimte voor deze dynamiek.

Hantering van het model:

Primair wordt in het afwegingskader gekeken naar de procesfase waarin het project zich bevindt. Er worden 5 fasen onderscheiden:

- Voortraject
- Ruimtelijke procedure
- Vergunningenprocedure
- Bouw (in voorbereiding)
- Gerealiseerd

Projecten worden ingedeeld naar 3 categorieën:

Belangrijke leidraad bij de indeling is de gemiddelde doorlooptijd in het Spoorboekje dat is overeengekomen in het Bestuurlijk Overleg tussen IPO-Rijk (zie bijlage). Daarnaast weegt RVO de bij diverse belangenvertegenwoordigers opgehaalde informatie over voortgang in aanpak en mogelijke knelpunten mee in de uiteindelijke indeling. In het Afwegingskader worden projecten standaard beoordeeld naar een grijs tint; lichtgrijs, grijs of donkergrijs. Soms kan een combinatie van factoren op het project van toepassing zijn en aanleiding geven om het project op te waarderen of af te waarderen naar de andere categorie grijs tint.

In de samenvatting onderaan de provinciale overzichten zijn de al gerealiseerde MW's als donkergrijs meegeteld.

: >)	Donkergrijs	(Vrijwel) zeker: naar verwachting gerealiseerd in 2020
: >	Grijs	Mogelijk / deels: kwetsbaar als gevolg van eventuele knelpunten en/of ten aanzien van benodigde doorlooptijd procedures
: > (Lichtgrijs	(Zeer) onzeker / onduidelijk: vraagt veel inspanning ten aanzien van doorlooptijd en/of als gevolg van eventuele knelpunten. Tevens bij gebundelde projecten waar RVO onvoldoende inzicht op projectniveau kan verkrijgen.

Donkergrijs: (vrijwel) zeker naar verwachting operationeel eind 2020. Dit zijn projecten die al operationeel zijn of waarvan de bouw is gestart dan wel in voorbereiding is (SDE+ is aangevraagd, deels al beschikt). Vooral projecten die recentelijk een beschikking SDE+ hebben ontvangen zullen alles op alles moeten zetten om vertraging te voorkomen om tijdig operationeel te kunnen zijn.

Grijs: mogelijk / deels maar kwetsbaar als gevolg van eventuele knelpunten en/of ten aanzien van benodigde doorlooptijd procedures. Dit zijn coördinatieprojecten in de vergunningenprocedure met een in 2017 verleende ontwerp omgevingsvergunning. Aanvraag SDE+ in de voorjaarsronde 2018 is niet onhaalbaar maar het project heeft nauwelijks speelruimte om extra vertraging in de planning te kunnen opvangen.

Lichtgrijs: (zeer) onzeker / onduidelijk want deze projecten bevinden zich veelal nog in het voortraject en/of er is sprake van weerbarstige knelpunten. Dit zijn alle coördinatieprojecten die eind 2017 nog geen verleende ontwerp omgevingsvergunning hebben en alle niet-coördinatieprojecten die eind 2017 nog geen herroepelijke omgevingsvergunning hebben, waardoor aanvraag SDE+ in de voorjaarsronde 2018 niet haalbaar wordt geacht. Deze projecten vragen om versnelling in doorlooptijd en/of oplossing van knelpunten. Deze categorie wordt ook gehanteerd voor gebundelde projecten waar RVO onvoldoende inzicht op projectniveau kan verkrijgen.

Afwegingskader Monitor Wind op Land 2017

voor indeling naar projectstatus

- **Centrale vraag:** kunnen de opgevoerde MW's redelijkerwijs productief zijn in 2020?
- **Uitgangspunt:** spoorboekje Bestuurlijk overleg IPO-rijk, 27 januari 2014
- **Focus:** ruimtelijke procedure en vergunningenprocedure
- **Kwalificatie:** RVO.nl op basis van 360° feedback in 2017

Donkergrijs :>)

standaard:

- alle projecten in de fase "Bouw (in voorbereiding)" (SDE+ is aangevraagd/beschikt)

tenzij:

- een groot **knelpunt** de voortgang in het **project blokkeert**, waarvoor nog **geen passende maatregel** is getroffen, zoals bv. netinpassing.
- en/of **Raad van State de herroepelijke vergunning of het bestemmingsplan heeft vernietigd**.
- en/of de aanvraag in de SDE+ een **realisatiedatum na 31/12/2020** omvat.

afwaarderden naar grijs/lichtgrijs ↓↓↓↓

Grijs :> |

standaard:

- **coördinatieprojecten** in de vergunningen procedure met een **in 2017 verleende ontwerp omgevingsvergunning**, waarvoor **aanvraag SDE+ in de voorjaarsronde 2018** wordt verwacht.

tenzij:

- een groot **knelpunt** de voortgang in het **project vertraagt of blokkeert**, waarvoor nog **geen passende maatregel** is getroffen.

afwaarderden naar lichtgrijs ↓↓↓↓

Lichtgrijs :>{

standaard:

- alle **coördinatieprojecten** die **eind 2017 nog geen verleende ontwerp omgevingsvergunning** hebben en alle **niet-coördinatieprojecten** die **eind 2017 nog geen herroepelijke omgevingsvergunning** hebben, waardoor aanvraag SDE+ in de voorjaarsronde 2018 niet haalbaar wordt geacht.

Colofon

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 31 maart 2018

Croeselaan 15 | 3521 BJ Utrecht

Postbus 8242 | 3503 RE Utrecht

T +31 (0) 88 042 42 42

E klantcontact@rvo.nl

www.rvo.nl

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het Kernteam Wind op Land, waarin het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, IPO/provincies, de Nederlandse Windenergie associatie NWEA, De Vereniging van Nederlandse Gemeenten VNG, Netbeheer Nederland, de verenigde Natuur- en Milieuorganisaties (Stichting Natuur&Milieu en provinciale natuur-en milieufederaties), Unie van Waterschappen en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland RVO samenwerken.

Disclaimer: RVO heeft zich ingespannen voor het aanleveren van zo uniform, compleet en objectief mogelijke informatie voor deze monitor maar is daarbij afhankelijk van kwantitatieve en kwalitatieve input van derden.

RVO levert met haar werkwijze een uiterste inspanning om de vertrouwelijkheid van gegevens te borgen. Tegelijkertijd hebben alle leden van het Kernteam en de windcoördinatoren van de provincies nadrukkelijk een rol in borging van de vertrouwelijkheid.

Deze Monitor Wind op Land biedt de meest actuele inzichten op peildatum 31/12/2017 en vervangt daarmee alle eerdere edities.

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | Publicatienummer: RVO-026-1801/RP-DUZA

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO.nl werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie. RVO.nl is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.